

Vihreiden poliittinen tavoiteohjelma 2023–2027

Hyväksytty puoluekokouksessa 22.5.2022

Sisällysluettelo

Johdanto

Elinvoimainen luonto ja vakaa ilmasto

Varjellaan monimuotoista luontoa ja suojellaan ympäristöä

Tehdään reilu siirtymä ilmastoposiitiviseen Suomeen ja vahvistetaan energiaitsenäisyyttä

Siirrytään kiertotalouteen ja kohtuullistetaan luonnonvarojen kulutusta

Hyvinvoivat ihmiset

Tuetaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia

Kehitetään sosiaali- ja terveyspalveluita sekä vahvistetaan ihmisten osallisuutta

Vähennetään köyhyyttä ja otetaan askeleita kohti perustuloa

Luodaan yhdenvertainen eläke- ja ansioturva kaikille työn muodoille

Tasa-arvoinen koulutus ja kukoistava kulttuuri

Palautetaan Suomen koulutus maailman parhaaksi

Turvataan korkeakoulujen toimintaedellytykset ja palautetaan sivistys korkeakoulupolitiikan ytimeen

Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin asemaa

Parannetaan mahdollisuuksia harrastaa ja vahvistetaan kansalaisyhteiskuntaa

Kestävä talous ja reilu työelämä

Uudistetaan taloutta ja viherretään verotusta

Parannetaan yrittämisen edellytyksiä ja sijoitetaan innovaatioihin

Kasvatetaan työllisyyttä ja tehdään työelämästä joustavampaa eri elämäntilanteisiin

Turvallinen ja yhdenvertainen oikeusvaltio

Edistetään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ihmisten vapautta olla oma itsensä

Luodaan oikeudenmukaiset ja inhimilliset säännöt maahanmuutolle

Puolustetaan oikeusvaltion perusteita ja huolehditaan ihmisten turvallisuudesta

Edistetään digitalisaatiota ja turvataan kansalaisten digitaaliset perusoikeudet

Elinvoimaiset alueet ja kestävä liikkuminen

Taataan hyvän elämän edellytykset kaikkialla Suomessa

Rakennetaan tulevaisuuden kestävää ja reilua liikennejärjestelmää

Tehdään kestävästä toiminnasta kannattavaa maa- ja metsätaloudessa

Parannetaan eläinten oikeuksia ja hyvinvointia

Suomi vahvana osana Eurooppaa ja maailmaa

Syvennetään eurooppalaista yhteistyötä

Tehdään rohkeaa maailmanpolitiikkaa arvojemme pohjalta

Varmistetaan Suomen puolustus kaikissa tilanteissa

Johdanto

Vihreät hakevat yhdessä vastauksia tämän päivän ja huomisen haasteisiin. Tarvitsemme sekä ihmisen että ihmiskunnan kokoisia ratkaisuja. Maailman tapahtumat vaikuttavat yli valtiorajojen. Vihreät edistävät kestävää tulevaisuutta vaikuttamalla rohkeasti maailmaan yhteisten arvojemme mukaisesti.

Suomella on monia vahvuuksia, jotka auttavat tässäkin ajassa. Kansainvälisesti verrattuna vahva hyvinvointivaltio, elävä kansanvalta, kestävä talous ja toimiva tasa-arvo suojaavat kaikenlaisilta kolhuilta. Pienelle maalle tiivis eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö on elinehto.

Kriisi toisensa jälkeen on koetellut Suomea, Eurooppaa ja maailmaa. Vuosituhannen alussa syntynyt lapsi on elänyt koko ikänsä aikana, jota ovat leimanneet mullistukset eurokriisistä pandemiaan ja sotaan.

Uusien kriisien ilmaantumisesta huolimatta vanhat eivät ole kadonneet mihinkään. Planeettamme kantokyvyn rajoja rikkovat edelleen ilmastokriisi, luontokato ja luonnonvarojen hupeneminen. Yhteiskuntiamme haastavat yhä eriarvoisuus ja eripura.

Myllerrysten keskellä tarvitaan kuitenkin uudenlaista resilienssiä eli kriisinkestävyyttä. Suomen perinteisiä vahvuuksia on vaalittava, mutta samaan aikaan on pystyttävä uudistumaan.

Olemme valmiita uudistamaan yhteiskunnan rakenteita ja toimintatapoja. Perustamme päätöksenteon tutkittuun tietoon, vahvoihin arvoihin ja ihmisten kuuntelemiseen. Kun olosuhteet ympärillä muuttuvat tai saamme uutta tietoa, emme epäröi tarkistaa näkemyksiämme.

Vihreät ratkaisut ovat tänä päivänä erityisen ajankohtaisia. Lämpöpumput ja tuulivoima auttavat Suomea vapautumaan Venäjän fossiiliriippuvuudesta. Laadukas koulutus on parasta lääkettä vieraan vallan vaikuttamisyrityksiä vastaan. Yli puoluerajojen on alettu ymmärtää, että sotaa pakenevia ihmisiä pitää auttaa. Yhä useampi näkee vahvojen mielenterveyspalveluiden arvon.

Poliittinen ohjelma kuvaa sitä, mitä asioita haluamme edistää vaalikaudella 2023–27. Se nojaa periaateohjelmaan, joka kuvaa vihreitä arvoja ja pitkän aikavälin tavoitteita. Poliittinen ohjelma luo perustan eduskuntavaaliohjelmalle ja hallitusneuvotteluille.

Tehtävämme jakautuu seitsemään kokonaisuuteen. Haluamme

1. pysäyttää luontokadon, rakentaa ilmastoposiitiivisen Suomen ja siirtyä kiertotalouteen;
2. kehittää hyvinvointipalveluita, vähentää köyhyyttä ja vahvistaa turvaa kaikissa tilanteissa;
3. kestäväittää taloutta, kasvattaa työllisyyttä ja tehdä työelämästä joustavampaa vaihtelevissa elämäntilanteissa;
4. parantaa koulutusta kaikilla tasoilla, vahvistaa ihmisten osallisuutta ja panostaa kulttuuriin;
5. edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä vahvistaa oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia;
6. tukea kaupunkien ja alueiden elinvoimaa, tehdä liikkumisesta ja ruuasta kestäväää sekä parantaa eläinten oikeuksia; sekä
7. syventää eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä, varmistaa Suomen turvallisuuden sekä edistää vakaampaa maailmaa

Demokratiassa päätökset perustuvat erilaisten näkemysten kohtaamiseen ja yhteensovittamiseen. Ohjelman esitykset pitää myös toteuttaa kulloisenkin taloudellisen tilanteen puitteissa, osa usean vaalikauden kuluessa.

Emme halua jättää jälkipolville ekologista, taloudellista tai hyvinvointivelkaa. Yhteiskunnan on varauduttava hyvissä ajoin väestön ikääntymisen ja kaupungistumisen kaltaisiin suuriin kehityskulkuihin.

Myllerrysten keskellä on varmistettava, että kaikki pysyvät mukana. Siksi haluamme taata reilun ja turvallisen muutoksen, jossa ketään ei jätetä jälkeen.

Vihreät haluaa olla koko Suomen puolue. Jokainen voi olla osa ratkaisua. Kestävän Suomen rakentamiseen tarvitaan yli viiden miljoonan ihmisen joukkue.

Kaikkia tarvitaan, ja kaikki ovat tervetulleita. Haluamme yhdessä viitoittaa polkua kohti tulevaisuutta, joka tarjoaa uhkien tilalle toivoa.

Lue lisää Vihreiden [periaateohjelmasta](#) (2020)

Elinvoimainen luonto ja vakaa ilmasto

Varjellaan monimuotoista luontoa ja suojellaan ympäristöä

Ihminen on osa luontoa ja siitä täysin riippuvainen. Monimuotoinen luonto on myös itseisarvo, ja on meidän tehtävämme varmistaa, että luonto voi kukoistaa. Siksi luontokato on pysäytettävä. Vihreät haluaa suojella maamme luonnontilaiset metsät, suot ja vesistöt. Hävitettyä ja heikennettyä luontoa on ennallistettava ja luonto tuotava vahvemaksi osaksi myös kaupungeja. Ympäristön suojaa on vahvistettava kaikessa ihmistoiminnassa, esimerkiksi rakentamisessa ja kaivoshankkeissa. Puhdas ilma ja vesi ovat arvokkaita luonnonvaroja, joita meidän on yhdessä vaalittava.

Laajennetaan luonnonsuojelua merkittävästi ja pelastetaan luonnontilaiset metsät, suot ja vesistöt

- Suojellaan kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti vaihteittain maa- ja vesialasta eriasteisesti vähintään 30 prosenttia niin, että suojelu jakautuu tasaisesti maan eri osien ja elinympäristöjen välillä.
- Painotetaan suojelussa valtion ja kuntien maita, luonnontilaisia ja niiden kaltaisia alueita sekä yhteyksien luomista suojeltujen alueiden välille. Suojellaan kaikki valtion maiden vanhat metsät.
- Perustetaan uusia kansallis- ja luonnonpuistoja sekä laajennetaan vanhoja.
- Vähintään kaksinkertaistetaan luonnonsuojelun rahoitus.
- Ennallistetaan luontoa erityisesti nykyisten suojelualueiden lähetyvillä ja lisätään perinneympäristöjen hoitoa.

Parannetaan uhanalaisten lajien suojelua

- Kielletään saimaannorpalle vaaraa aiheuttavat pyyntimenetelmät saimaannorpan levinneisyysalueella.
- Kielletään uhanalaisten lajien metsästäminen ja kalastaminen.
- Rajoitetaan pesimäaikaisia hakkuita uhanalaisten lintujen pesimäalueilla.
- Elvytetään vaelluskalakantoja päivittämällä vesivoimayhtiöiden ympäristö- ja kalatalousvelvoitteet sekä purkamalla haitallisimpia patoja sähköntuotantoa kohtuuttomasti vähentämättä myös omistajaohjausta hyödyntäen.

Varjellaan luontoa ja parannetaan viihtyvyyttä kaupungeissa

- Lisätään kaupunkivihreää asettamalla rakennetulle ympäristölle luontotavoitteet.
- Edistetään kaupunkien metsien ja viheralueiden luonnonmukaista hoitoa.

- Tuetaan viherkertoimen ja muiden kestävän kaavoituksen työkalujen käyttöä kunnissa.
- Lisätään rahoitusta retkeilyverkostojen ylläpitoon ja suojavyöhykkeiden lunastamiseen.

Vahvistetaan ympäristöhallintoa ja -oikeutta

- Säädetään ilmastolakia vastaava luontolaki, jossa asetetaan luonnon monimuotoisuuden parantamiselle sitovat tavoitteet ja vahvistetaan luontopaneelin asemaa.
- Parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia puuttua ympäristön tilan heikentämiseen sisällyttämällä ympäristövahingot ryhmäkannelakiin.
- Perustetaan poliisiin ympäristörikoksiin keskittyvä yksikkö ja tehostetaan laittoman kalastuksen ja metsästyksen torjuntaa.
- Keskitetään ympäristöön liittyvä valvonta ja luvitus valtakunnalliseen virastoon, jotta taataan hankkeille yhdenvertainen kohtelu koko maassa, vahvistetaan osaamista luvituksessa sekä vähennetään byrokratiaa.

Valjastetaan taloudellinen ohjaus vahvistamaan luontopääomaa

- Arvioidaan valtion investointien ja tukien ilmasto- ja ympäristövaikutukset. Ei rahoiteta ympäristölle tai ilmastolle merkittävää haittaa aiheuttavia hankkeita.
- Lopetetaan luonnolle haitalliset tuet, kuten soiden ojituksen tuki.
- Rahoitetaan kuntien ja alueiden ilmasto-, luonto- ja kiertotaloustyötä.
- Otetaan käyttöön ekologinen kompensatio eli velvoite hyvittää heikentyneet luontoarvot suojelemalla tai ennallistamalla luontoa tilanteissa, joissa haittoja ei voida estää ja joissa tarvitaan luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa.
- Laajennetaan yhteisöjen lahjoitusvähennys koskemaan tieteen, taiteen ja kulttuurin lisäksi luonnonsuojelua.

Vahvistetaan kaivoslakia turvaamaan luontoa ja paikallisten asukkaiden oikeuksia

- Rajataan kaikki arvokkaat luontoalueet, kulttuuriympäristöt ja vesialueet kaivostoiminnan ulkopuolelle.
- Edellytetään saamelaiskäräjien päätöstä kaivoksista saamelaisten kotiseutualueella.
- Otetaan kaivosluvan ja malminetsinnän harkinnassa huomioon vaikutukset muille elinkeinoille, virkistykselle ja asumiselle.

Parannetaan vesien suojelua

- Laajennetaan merellisiä kansallispuistoja ja perustetaan uusia niin, että kaikki avomeren ja rannikon luontotyyppit ovat hyvin edustettuina.
- Velvoitetaan Itämerellä liikkuvat alukset jättämään jätevetensä maihin.
- Ennaltaehkäistään kemikaalien ja mikromuovin päätymistä vesistöihin.
- Tiukennetaan vaatimuksia kaivosyhtiöille estää haitallisten aineiden valuminen ympäristöön.

Lue lisää Vihreiden [luonnonsuojeluohjelmasta](#) (2018)

Tehdään reilu siirtymä ilmastoposiitiviseen Suomeen ja vahvistetaan energiaitsenäisyyttä

Ilmastohätätilaan vastaamisella ja fossiili riippuvuuden vähentämisellä on kiire. Suomi on jo onnistunut vähentämään päästöjään, mutta paljon on vielä tehtävää. Siksi reilua siirtymää kohti ilmastoposiitivista taloutta on nopeutettava. Vihreät haluaa irtaantua pikimmiten fossiilisista tuontipolttoaineista kiihdyttämällä investointeja kotimaiseen ja kestäväan energiaan, energiansäästöön sekä energiatehokkuuteen. Ilmastoon kohdistuvien haittojen tulee näkyä toiminnan hinnassa saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti. Samalla nivomme tasa-arvonäkökulman ilmastotyöhön ja tuemme kansalaisten kestäviä valintoja, jotta jokaisella on mahdollisuus elää kestävästi esimerkiksi taloudellisesta asemasta tai asuinpaikasta riippumatta. Valitsemme tehokkaita ja kestäviä ilmastoratkaisuja, jotka synnyttävät vientiä ja työpaikkoja.

Vahvistetaan Suomen päästötavoitteita ja kiihdytetään ilmastotyötä

- Ulotetaan hiilineutraaliustavoite 2035 koskemaan myös suomalaisten kulutuksesta muualla aiheutuvia päästöjä ja asetetaan hiilinieluille määrälliset tavoitteet. Julistetaan ilmastohätätila.
- Kasvatetaan Suomen hiilikädenjälkeä eli myönteistä ilmastovaikutusta maamme ulkopuolella kiihdyttämällä ilmastoratkaisujen vientiä ja tukemalla köyhien maiden ilmastotyötä.
- Edistetään hiiltä sitovia teknologioita ja hiilen kierrätystä raaka-aineeksi asettamalla negatiivisille päästöille ja teknologiselle hiilensidonnalle omat tavoitteet ja kilpailuttamalla ratkaisuja avoimella huutokaupalla.
- Painotetaan ilmastotyössä luontokatoa torjuvia luontopohjaisia ratkaisuja, kuten soiden ennallistamista.
- Edistetään vapaaehtoisen päästökompensaation markkinoiden kehittymistä säätämällä niille vahvat pelisäännöt lailla.

Turvataan ihmisille reilu muutos varmistamalla, että ilmastotoimissa kaikkia ihmisryhmiä kohdellaan reilusti

- Jatketaan ja vahvistetaan tarvittaessa nykyisiä tukia sekä tarjotaan energiaomavaraisuuslainoja kotien energiaremontteihin, öljylämmityksestä luopumiseen ja vähäpäästöiseen liikkumiseen.
- Kohdennetaan energia- ja liikkumiskustannusten mahdollisesti noustessa äkillisesti erillistä energiarahaa pienituloisille ja maalla asuville ihmisille, joilla ei ole mahdollisuutta välittömästi siirtyä vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin.
- Perustetaan ilmastotyön hyväksyttävyyden lisäämiseksi edustava kansalaispaneeli, joka tekee asiantuntijoiden tuella ehdotuksia reiluista ilmastotoimista.

Vahvistetaan energiaturvallisuutta ja kiihdytetään energiasiirtymää

- Laaditaan energiaitsenäisyyden vahvistamisesta kansallinen ohjelma, jolla luovutaan ripeästi energian tuonnista Venäjältä.
- Haetaan puolustusvoimien tutkaongelmaan Suomen turvallisuutta vaarantamatta ratkaisu, jotta saadaan tuulivoimaa rakennettua tasapainoisesti eri puolille maata.

- Vauhditetaan investointitukien ja yritysten energiainvestointien nopeutetun poisto-oikeuden avulla polttoon perustumattomia ratkaisuja lämmöntuotannossa, energian varastointia, sähkön ja vedyn siirtoverkkojen rakentamista sekä energian kulutusjousta teknologianeutraalisti.
- Vauhditetaan aurinko- ja tuulivoiman kasvua helpottamalla voimaloiden verkkoon kytkentää ja jouduttamalla lupamenettelyjä.

Huolehditaan ydinvoiman turvallisuudesta osana kestäväää energiapalettia.

- Korvataan turvallisuuspoliittisesti kelvoton Fennovoima-hanke rakentamalla vastaava määrä vakaata, päästötöntä perustuotantoa.
- Myönnetään Suomen nykyisille ydinreaktoreille jatkoluvat, jos Säteilyturvakeskus arvioi toiminnan jatkamisen turvalliseksi.
- Uudistetaan ydinenergi laki ja sujuvoitetaan erityisesti pienydinreaktoreiden sääntelyä turvallisuudesta tinkimättä.

Lue lisää Vihreiden [reilun muutoksen ohjelmasta](#) (2020)

Siirrytään kiertotalouteen ja kohtuullistetaan luonnonvarojen kulutusta

Kiertotaloudessa luonnonvaroja käytetään tehokkaasti ja säästeliäästi pitämällä materiaalit käytössä mahdollisimman pitkään. Tavaraita ja raaka-aineita jaetaan, vuokrataan, korjataan ja muokataan. Vihreät haluaa valjastaa kiertotalouden potentiaalin hyvinvoinnin luomiseen ja luonnonvarojen ylikulutuksesta johtuvan kestävyyskriisin ratkaisemiseen. Kiertotalouden edistämässä tulee hyödyntää taloudellisia ohjauskeinoja, innovaatioita ja markkinoita. Samalla luomme uusia elinkeinoja ja työpaikkoja. Muutoksen myötä voidaan rakentaa yhteiskuntaa, jossa on enemmän aikaa ja vähemmän roinaa.

Parannetaan materiaalitehokkuutta ja vähennetään luonnonvarojen kulutusta

- Asetetaan tavoitteeksi puolittaa neitseellisten luonnonvarojen kulutus Suomessa vuoteen 2035 mennessä.
- Edistetään kiertotalouden liiketoimintamalleja, kuten jakamistaloutta ja tuote palveluna -liiketoimintaa.
- Raivataan esteitä rakennusmateriaalien uusiokäytön ja purkujätteen kierrätyksen tieltä.
- Pidennetään rakennuksilta edellytettyä käyttöikää ja korjattavuutta. Rajoitetaan ympäristölle haitallisten ja uusiutumattomien materiaalien käyttöä rakentamisessa. Helpotetaan tyhjäksi jääneiden rakennusten käyttötarkoituksen muuttamista.
- Lisätään rahoitusta kiertotalouden tutkimukseen ja kehitykseen sekä viennin edistämiseen.

Ajetaan EU:ssa tehokkaita kiertotaloustoimia

- Helpotetaan jätteiden hyödyntämistä uudelleen raaka-aineina.
- Edistetään valmistajien velvoitteita tehdä tuotteista pitkäikäisiä ja korjattavia. Laajennetaan tuottajien ja maahantuojien velvoitetta käytöstä poistuvien tuotteiden kierrätykseen.

- Asetetaan velvoite korvata vähintään 30 prosenttia fossiilisesta muovista vuoteen 2030 mennessä.

Valjastetaan taloudellinen ohjaus kiertotalouden edistämiseen

- Lasketaan korjauspalveluiden arvonlisävero 10 prosenttiin.
- Korotetaan kaatopaikkajätteen jäteveroa ja laajennetaan se koskemaan kaikkia sellaisia kaatopaikalle vietyjä jätteitä, jotka olisivat hyödyntämiskelpoisia muualla.
- Otetaan käyttöön luonnonvarojen kulutusta hillitseviä veroja esimerkiksi maa-aineksille ja kertakäyttötuotteille.
- Laaditaan yhteistyössä alan toimijoiden kanssa toimialakohtaiset tiekartat kiertotalouteen.

Hyvinvoivat ihmiset

Tuetaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia

Lapsi- ja perheystävällisessä Suomessa huolehditaan lasten oikeuksien toteutumisesta sekä tuetaan perheitä eri tilanteissa alkaen jo ajasta ennen lapsen syntymää. Satsaukset lasten ja perheiden hyvinvointiin ovat tärkeitä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen näkökulmasta. Vihreät haluaa, että haasteisiin tartutaan varhaisessa vaiheessa ja apua tarjotaan nopeasti. Haluamme turvata saumattoman yhteistyön hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Haluamme myös varmistaa, että palveluissa otetaan huomioon perheiden monimuotoisuus sekä tuetaan ihmisiä toivomansa lapsiluvun saavuttamisessa. Jokainen ansaitsee hyvän lapsuuden ja nuoruuden.

Tuetaan vanhemmuutta ja lapsiperheiden pärjäämistä

- Lisätään tukea tarvitsevien perheiden kotipalvelua ja tehdään palvelun hakemisesta helppoa.
- Kehitetään neuvolaa tukemaan entistäkin paremmin perheiden jaksamista. Kohdataan isät ja lapsen muut huoltajat tasaveroisin vanhempina.
- Otetaan perhekeskuksen palveluvalikoimaan teinineuvolat eli murrosikäisten nuorten vanhemmille ja perheille suunnatut tukipalvelut.

Tuetaan lapsihaaveiden saavuttamista

- Huolehditaan lainsäädännöllä ja rahoituksella hedelmöityshoitojen kattavasta ja yhdenvertaisesta saatavuudesta.
- Säädetään eettisesti kestävä, syrjimätön ja ei-kaupallinen sijaissynnytyslaki.
- Varmistetaan lisääntymisterveyteen liittyvien terveyspalvelujen saatavuus.

Huolehditaan lasten oikeuksien toteutumisesta

- Edistetään lapsibudjetointia kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä lapsivaikutusten arviointia kaikessa päätöksenteossa.
- Uudistetaan lastensuojelulaki kokonaisvaltaisesti lapsen edun varmistamiseksi. Vähennetään sijaishuollon tarvetta ennaltaehkäisevillä matalan kynnyksen palveluilla

ja kevyemmällä avohuollon palveluilla. Turvataan lasten ja nuorten ihmisoikeuksien toteutuminen lastensuojelulaitoksissa.

- Panostetaan lastensuojelussa erityisesti palveluihin, jotka auttavat päihteiden, rikollisuuden ja aggressiivisuuden kanssa kamppailevia lapsia ja nuoria.

Torjutaan nuorten syrjäytymistä ja vahvistetaan nuorten osallisuutta

- Selvitetään korona-ajan vaikutuksia nuorten hyvinvointiin ja oppimiseroihin. Käynnistetään monivuotinen ja poikkihallinnollinen ohjelma, jolla palautetaan nuorten hyvinvointi koronaa edeltävälle tasolle.
- Kootaan nuorten palveluita yhteen keskuksiin, joissa alle 30-vuotiaat saavat maksutonta apua ja tukea esimerkiksi opiskeluun, työllistymiseen ja asumiseen. Hyödynnetään tässä esimerkiksi ympäri maata käytössä olevaa Ohjaamo-mallia. Taataan toiminnalle riittävät resurssit.
- Lisätään kaikilla päätöksenteon tasoilla nuorten osallisuutta esimerkiksi nuorisovaltuustoja, oppilas- ja opiskelijakuntia ja muita nuorten kannalta luontevia kanavia hyödyntäen. Taataan nuorisovaltuuston valitsemalle edustajalle puhe- ja läsnäolo-oikeus kuntien ja hyvinvointialueiden valtuustoissa, hallituksissa ja lautakunnissa sekä aloiteoikeus valtuustoissa.
- Tuetaan nuoren itsenäistymistä ja taloustaitojen opettelua siirtämällä huoltajalle maksettavasta lapsilisästä 25 prosenttia nuorisorahana 15–16-vuotiaalle.

Huomioidaan vanhemmuuteen sidotuissa etuuksissa ja palveluissa perheiden monimuotoisuus

- Annetaan lapselle oikeus useampaan kuin kahteen oikeudelliseen vanhempaan.
- Kehitetään lapsiperheiden eroauttamisen palveluita ja vahvistetaan perheasiain sovittelun roolia. Tuetaan tasa-arvoista vuorovanhemmuutta mahdollistamalla lapselle kaksi tasavertaista osoitetta ja lapsilisän maksaminen tasan huoltajien kesken omalla ilmoituksella.
- Korotetaan yksinhuoltajien perustoimeentulotuen lisäosaa.
- Myönnetään kaikille alaikäisen lapsensa kuoleman kokeneille vanhemmille oikeus suruvapaaseen.

Lue lisää Vihreiden [lapsi- ja nuorisopoliittisesta ohjelmasta](#) (2021)

Kehitetään sosiaali- ja terveyspalveluita sekä vahvistetaan ihmisten osallisuutta

Suomalaisen hyvinvointivaltion lupaukseen kuuluu se, että ihmiset saavat inhimillistä ja vaikuttavaa terveydenhuoltoa elämäntilanteestaan ja asuinpaikastaan riippumatta. Suomalaisten terveys- ja hyvinvointierot ovat kuitenkin kasvaneet. Me vihreät haluamme kääntää suunnan. Se tapahtuu ennen kaikkea vahvistamalla julkisia peruspalveluita, jotta kukaan ei tipahda niiden ulkopuolelle. Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituksen käyttämiseksi tehokkaasti ja yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi on painopistettä siirrettävä ennaltaehkäisyyn sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Mielenterveys on

syytä ottaa yhtä vakavasti kuin fyysinen terveys. Ponnistelemme myös mielenterveysongelmien juurisyihin puuttumiseksi ja yhteiskunnan muuttamiseksi vähemmän suorituskeskeiseksi.

Tuetaan ihmisiä terveellisissä elintavoissa, ehkäistään sairauksia ja edistetään varhaista diagnosointia

- Parannetaan matalan kynnyksen terveystalvuluja ja lisätään sote-palveluiden sekä liikunta- ja kulttuuripalvelujen välistä yhteistyötä.
- Kehitetään varhaisen puuttumisen malleja, joiden avulla voidaan ehkäistä ongelmien kasaantumista ja palvelutarpeen kasvua.
- Otetaan käyttöön omalääkärimalleja, hyviksi ja tehokkaiksi koettuja jonottomia terveystalvuskusmalleja sekä matalan kynnyksen mielenterveyspisteitä.
- Liitetään hoitotakuuseen kuntoutukseen pääsyn määrääjat määrittelevä kuntoutustakuu.

Vastataan sote-alan henkilöstöpulaan ja tuetaan omaishoitajia

- Parannetaan sote-alan vetovoimaa kehittämällä palkkauksen lisäksi työoloja, parantamalla työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia sekä panostamalla osaamiseen ja hyvään johtamiskulttuuriin.
- Lisätään tarpeen mukaan sosiaali- ja terveystalan koulutuspaikkoja sekä ulkomaista rekrytointia kielitaitovaatimukset huomioiden.
- Otetaan omaishoidon tuessa huomioon lasten ja nuorten perheiden moninaiset lähtökohdat.
- Korotetaan omaishoidon tuen vähimmäishoitopalkkiota ja siirretään sen maksaminen Kelalle.
- Luodaan omaishoidon kehittämisen kansallinen strategia.

Käytetään sosiaali- ja terveystalvuluiden rahoitus vaikuttavasti

- Annetaan hyvinvointialueille verotusoikeus itsehallinnon varmistamiseksi ja vahvistetaan ennaltaehkäisyyn kannustavaa rahoitusta.
- Puretaan sosiaali- ja terveystalvuluiden rahoituksen monikanavaisuutta, eli vähennetään palveluita rahoittavien tahojen määrää. Lisätään näin järjestelmän tehokkuutta ja kannustimia kustannusten hillitsemiseen.
- Täydennetään julkista palvelutarjontaa yksityisen ja kolmannen sektorin palveluilla.
- Ulotetaan terveystalvuluiden valinnanvapaus koskemaan digitaalisia sote-palveluita. Rakennetaan digitaaliset sosiaali- ja terveystalvulut yhteensopiviksi niin, että niitä voi hyödyntää usealla hyvinvointialueella.
- Vahvistetaan valvontaa palveluiden laadun turvaamiseksi.

Toteutetaan terapiatakuu ja luodaan koko Suomeen perustason matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut

- Lisätään resursseja koko mielenterveys- ja päihdehoidon ketjuun perustasolta erikoissairaanhoidoon sekä otetaan hoidossa huomioon myös läheiset.
- Tehdään psykoterapeuttikoulutuksesta maksutonta ja varmistetaan ammattilaisten riittävyys.

- Kehitetään mielenterveysambulanssin toimintamalli ensihoidon ja sosiaalipäivystyksen tueksi.
- Varmistetaan, että päihteiden käyttö ei estä saamasta apua mielenterveyden ongelmiin.

Turvataan iäkkäiden inhimillinen hoiva ja tuetaan kotona asumista

- Taataan inhimillinen hoito ja hoiva laitoshoidossa sitä tarvitseville. Tarkastellaan ympärivuorokautiseen hoitoonpääsyn kriteerejä yksilöllisesti ja otetaan huomioon myös psyykkiset tekijät, kuten turvattomuus ja mielenterveyden häiriöt.
- Tuetaan kotona asumista kotiin tuotavilla hoiva-, tuki- ja turvapalveluilla. Tuetaan asuntojen muuttamista esteettömiksi ja lisätään perhehoitoa.
- Taataan jokaiselle oikeus riittävään kivunlievitykseen ja hyvään hoitoon sekä sairauden aikana että elämän viime hetkillä. Vahvistetaan henkilöstön osaamista saatto- ja palliatiivisesta hoidosta sekä kuolemasta ja sen kohtaamisesta.

Turvataan vammaisten ihmisten itsenäinen elämä, osallisuus yhteiskunnassa ja oikeus määrätä itseään koskevista asioista.

- Tuetaan omien tarpeiden mukaista asumista. Turvataan, että vammaisen ihminen voi valita missä ja kenen kanssa asuu.
- Tunnistetaan vammaisten kaltoinkohtelu ja itsemääräämisoikeuksien rajoittaminen nykyistä paremmin ja puututaan rikkomuksiin.
- Lisätään vammaisten ihmisten tietoisuutta omista oikeuksistaan.
- Säädetään YK:n vammaissopimusta kunnioittava vammaispalvelu- ja itsemääräämisoikeuslaki.

Parannetaan seksuaali- ja lisääntymisterveyttä

- Mahdollistetaan lainsäädännöllä abortin saaminen omalla päätöksellä 18 raskausviikkoon asti.
- Lasketaan vapaaehtoisen sterilisaation ikäraja 18 vuoteen.
- Otetaan käyttöön alle 25-vuotiaille nuorille maksuton ehkäisy, joka sisältää kaikki modernit ehkäisyvälineet.
- Varmistetaan, että sukupuolesta riippumatta kaikilla on pääsy laadukkaaseen hedelmällisyysneuvontaan ja seksuaaliterveyspalveluihin.
- Lasketaan kuukautissuojien arvonlisäveroa sekä tarjotaan ilmaisia suojia kouluissa ja terveyskeskuksissa.

Poistetaan asunnottomuus vuoteen 2027 mennessä

- Vähennetään pitkäaikaisasunnottomuutta asumisneuvonnalla ja jatkamalla Asunto ensin -mallia.
- Lisätään ympärivuorokautisia kriisimajoituspaikkoja ympäri Suomen.

Vähennetään päihde- ja rahapelihaittoja ja madalletaan kynnystä hakea apua

- Lisätään palveluita päihdeongelmista kärsivien hoitoon ja tehdään hoitoon hakeutumisesta mahdollisimman helppoa.

- Mahdollistetaan lainsäädännöllä turvalliset, valvotut huumeiden käyttöhuoneet, jotka vähentävät yliannostustapauksia sekä päihteiden käyttöä julkisissa tiloissa ja joissa voidaan tarjota apua päihdeongelmiin.
- Vähennetään laittomien päihteiden aiheuttamia ongelmia poistamalla rangaistukset yksittäisten ihmisten päihteiden käytöltä sekä hankinnalta, hallussapidolta ja kasvatukselta omaan käyttöön.
- Estetään kannabiksen sääntelyllä päihteiden käyttäjien ongelmien syventymistä sekä vähennetään rikollisuutta ja harmaata taloutta. Aloitetaan kannabiksen laillistamisen, markkinoiden sääntelyn ja verotuksen valmistelu Saksan kokemuksia hyödyntäen.
- Turvataan laillisten kannabispohjaisten lääkkeiden saatavuus ja lääkäreiden ammatillinen autonomia lääkkeiden määräämisessä.
- Siirretään rahapeliautomaatit erillisiin pelaamosaleihin tai kasinoihin ilman pitkiä siirtymäaikoja.

Vahvistetaan potilaiden osallisuutta omassa hoidossaan

- Otetaan käyttöön potilas- ja asiakasraateja sote-palveluissa sekä hyödynnetään kokemustoimijoiden osaamista päätöksenteossa.
- Otetaan sosiaalipalveluissa käyttöön henkilökohtainen budjetointi.
- Turvataan pitkäaikaissairaille, vammaisille ja muille arjessaan paljon sote-palveluita tarvitseville oikeus palveluneuvojaan, joka auttaa hakemusten ja palveluiden käytössä.
- Vahvistetaan ihmisten itsemääräämisoikeutta elämänsä loppuvaiheen hoidosta ja säädetään eutanasian salliva laki.

Lue lisää Vihreiden [ikäääntymispoliittisesta ohjelmasta](#) (2020)

Vähennetään köyhyyttä ja otetaan askeleita kohti perustuloa

Vihreille köyhyyden vähentäminen on yksi politiikan tärkeimmistä tehtävistä.

Hyvinvointivaltiomme onnistumisesta kertoo se, kuinka tasaisesti hyvinvointi jakautuu ja kuinka kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä kohdellaan. Sosiaaliturvan tehtävä on nostaa ihmisiä pois köyhyydestä ja toimia turvaverkkona, kun elämäntilanteet muuttuvat äkisti. Jo pitkään ajamamme perustulo ratkaisisi monta kannustinloukkuihin ja etuuksien yhteensovittamiseen liittyvää ongelmaa. Takuutulo ja etuuksien automatisointi olisivat askeleita kohti perustuloa. Tavoitteenamme on palauttaa toimeentulotuki takaisin tosiasiallisesti väliaikaiseksi ja viimesijaiseksi tueksi.

Otetaan askeleita kohti perustuloa

- Otetaan ensimmäisenä askeleena käyttöön 200 euron vastikkeeton ja veroton takuutulo kaikille Suomen sosiaaliturvan piirissä oleville täysi-ikäisille. Ansiotulot sekä osa ensisijaisista etuuksista leikkaisivat takuutuloa, jolloin takuutulo hyödyttää pienituloisia ja leikkaantuu pois niiltä, jotka eivät sitä tarvitse.

- Toteutetaan laaja perustulokokeilu. Otetaan kokeiluun mukaan työttömien työnhakijoiden lisäksi laajasti erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja sisällytetään kokeiluun myös verotus.
- Yhtenäistetään etuuksia ja niiden maksatusta. Automatisoidaan ei-harkinnanvaraisten tukien päätöksentekoa ja vapautetaan tällä ammatillaisia etuuskäsittelystä ihmisten auttamiseen.

Vähennetään köyhyyttä nopeilla keinoilla

- Nostetaan perusturvaa 50 eurolla kuukaudessa.
- Toteutetaan toimeentulotuen korjaussarja, jonka myötä toimeentulotukiasiakkaiden oikeusturva vahvistuu ja etuutta myönnetään yhdenvertaisemmin ja oikeudenmukaisemmin.
- Poistetaan perus- ja ansioturvan kytkös, jotta perusturvan parannukset kohdentuvat vain perusturvan varassa oleville.
- Alennetaan sote-palveluiden asiakasmaksuja ja otetaan käyttöön terveystenon yhteinen maksukatto.
- Sidotaan lapsilisä kansaneläkeindeksiin ja palautetaan yleinen asumistuki vuokratasoindeksiin, jotta etuudet seuraavat kustannustason nousua.
- Myönnetään sosiaaliturvaa terveyden ja toimintakyvyn perusteella joustavammin myös silloin, kun selkeää diagnoosia vaivaan ei löydy.

Ehkäistään ylivelkaantumista ja helpotetaan velallisen asemaa

- Laajennetaan koko maahan sosiaalinen luototus, eli laina vähävaraiselle oman talouden tasapainottamiseen esimerkiksi velkakierteessä.
- Korotetaan ulosoton suojaosa, eli velalliselle tulojen ulosmittauksen jälkeen elämiseen jäävä vähimmäissumma 900 euroon kuukaudessa. Kohdistetaan ulosoton tilitys ensisijaisesti pääomaan ja vasta toissijaisesti korkoihin ja perintäkuluihin.
- Lyhennetään ulosotossa velan lopullisen vanhentumisen aikaa ja uudistetaan velkajärjestelymallia saavutettavammaksi.

Lue lisää Vihreiden [sosiaaliturvaohjelmasta](#) (2022)

Luodaan yhdenvertainen eläke- ja ansioturva kaikille työn muodoille

Nykyinen ansiosidonnainen työttömyystuki asettaa palkansaajat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, kuuluvatko he työttömyyskassaan. Ansioturva rahoitetaan kuitenkin pääosin kaikkien palkansaajien maksamalla työttömyysvakuutusmaksulla. Ongelma tulee korjata myöntämällä ansioturva kaikille ansiotulon saajille, jos etuuden hakemista edeltää työssäoloehdon täyttävä työllisyysjakso. Haluamme myös huolehtia eläkejärjestelmän kestävydestä ja oikeudenmukaisuudesta.

Uudistetaan ansioturva kannustavammaksi ja reilummaksi

- Porrastetaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan kesto siten, että nykyistä lyhyemmälläkin työssäoloehdolla saa lyhyen ansioturvan.

- Kytetään ansioturvan kesto työmarkkinoiden suhdannevaihteluun. Laskusuhdanteen ja vaikean työllisyystilanteen aikana ansioturvaa maksettaisiin pidempään, kun taas noususuhdanteessa kesto voisi olla nykyistä lyhyempi.
- Luodaan Kelaan työttömän ansiopäiväraha, jota maksetaan niille, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan.
- Asetetaan ansionmenetyksiä täysimääräisesti korvaaville sosiaaliturvaetuuksille, kuten tartuntatautipäivärahalle, kohtuullinen kuukausittainen korvauskatto."

Kerrytetään ansioturvaa ja eläkettä työn muodosta riippumatta

- Uudistetaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa niin, että kaikki veronalainen ansiotulo kerryttää turvaa riippumatta siitä, onko työntekijä vai yrittäjä.
- Siirrytään kohti yhtenäistä eläkevakuutusta, joka kertyy kaikesta verotettavasta ansiotulosta, mukaan lukien palkkatyö ja yritystoiminta.

Pidetään huolta eläkejärjestelmän kestävyyydestä sekä sukupolvien ja sukupuolten välisestä oikeudenmukaisuudesta

- Korotetaan eläkemaksua maltillisesti hyvissä ajoin, jotta vältetään jyrkkä korotustarve tulevaisuudessa. Tasapainotetaan korotuksen kustannukset kansantaloudelle korottamalla työeläkkeiden verotusta tai pienentämällä niihin kohdistuvia verovähennyksiä.
- Otetaan käyttöön työeläkemaksun vakautusmekanismi, joka sitoo maksujen tason automaattisesti mm. väestörakenteen ja eläketuottojen muutoksiin.
- Poistetaan 18 vuoden alaikäraja eläkkeiden kerryttämiselle.
- Kannustetaan tuloarajallisia eläkkeitä saavia työntekoon korvaamalla tulorajat mallilla, jossa suojaosan ylittävät työtulot vähentävät eläkettä tasaisesti.
- Mahdollistetaan eläkekuukausien lykkääminen vanhuuseläkkeiden jo alettua.
- Yhdistetään Kelan kansaneläke ja takuueläke yhdeksi verottomaksi eläke-etuudeksi. Toteutetaan muutos eläkejärjestelmän sisällä kustannusneutraalisti säätämällä eläketulon verovähennyksiä ja eläketulon lisäveroa.

Tasa-arvoinen koulutus ja kukoistava kulttuuri

Palautetaan Suomen koulutus maailman parhaaksi

Suurella osalla lapsista ja nuorista menee Suomessa hyvin, vaikka korkeiden odotusten ja menestymisen paineet saattavat olla kovia. Osa on kuitenkin vaarassa pudota yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle – tulla syrjäytetyksi. Vihreät haluaa varmistaa jokaiselle lapselle laadukkaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja tarvittavan tuen koko koulutuspolun ajan. Nuorille on oltava tilaa ja tukea erilaisille elämänpoluille, etsimiselle ja suunnan muuttamiselle ja varmistettava riittävä koulutus työmarkkinoille pääsyyn. Koulutuksen rahoitus tulee turvata, sillä koulutuksen tasa-arvo ei saa jäädä kiinni koulutuksen järjestäjän taloudellisesta tilanteesta. Koulutus on sijoitus, jolla rakennamme tulevaisuutta.

Rahoitetaan ja kehitetään koulutusta pitkäjänteisesti

- Nostetaan koulutuksen rahoitus muita pohjoismaita vastaavalle tasolle.
- Puretaan koulutuksen rahoituksen hankeperustaisuutta ja lisätään ennustettavan perusrahoituksen osuutta.
- Ehkäistään alueellista ja koulujen välistä eriarvoistumista tukemalla riittävällä tasa-arvorahalla niiden päiväkotien ja koulujen toimintaa, joiden alueilla on matala koulutusaste, paljon työttömyyttä, vieraskielisiä ja vähävaraisia perheitä.
- Kirjataan opettajamitoitus perusopetuslakiin, jotta jokaiselle lapselle voidaan turvata riittävä yksilöllinen opetus ja opettajille työrauha opettaa.
- Varmistetaan koulutusmäärillä ja riittävällä palkkauksella, että ammattilaisia saadaan kouluihin ja päiväkoteihin riittävästi. Panostetaan kaikilla koulutusasteilla opettajien ja muiden kasvatuksen ammattilaisten jaksamiseen sekä laadukkaisiin työolosuhteisiin ja -välineisiin.

Lisätään toisen asteen koulutuksen opiskelijakohtaista rahoitusta pysyvästi

- Turvataan ammatillisen ja lukiokoulutuksen koulutuksen saatavuus, laajuus ja riittävä lähiopetus koko maassa.
- Korjataan lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä ja poistetaan siihen sisältyvä vuosittain rahoitusta heikentävä yksikköhintojen leikkuri.
- Kehitetään kaikkiin lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen opiskelijapalautejärjestelmä.

Tehostetaan toimenpiteitä oppimiserojen kaventamiseksi

- Laajennetaan kaksivuotinen esiopetus koko maahan.
- Kannustetaan lapsia ja nuoria lukemaan uusien oppimisvälineiden ja kiinnostavien kirjojen avulla. Kiinnitetään erityistä huomiota poikien lukutaidon kehittämiseen.
- Varmistetaan ulkomaalaistaustaisten lasten kielelliset valmiudet mahdollistamaan yhdenvertainen koulu- ja opintopolulla eteneminen.
- Pidennetään oikeus valmistavaan opetukseen kahteen vuoteen niille lapsille, jotka tätä tukea tarvitsevat.

Vahvistetaan oppilashuoltoa ja oppilaan tukea kaikilla koulutusasteilla

- Varmistetaan opiskelijahuollon, tehostetun ja erityisen tuen sekä henkilökohtaisen opintojen ohjauksen riittävyys ja saavutettavuus.
- Tiivistetään yhteistyötä koulun, nuorisotyön, terveydenhoidon ja sosiaalityön välillä. Vahvistetaan koulu- ja etsivää nuorisotyötä.
- Puututaan kiusaamiseen ja kouluväkivaltaan välittömästi, tehokkaasti ja moniammatillisesti. Varmistetaan tämä lainsäädännöllä sekä osaamisen ja resurssien vahvistamisella.

Lue lisää Vihreiden [koulutuspoliittisesta ohjelmasta](#) (2018) sekä [lapsi- ja nuorisopoliittisesta ohjelmasta](#) (2021)

Turvataan korkeakoulujen toimintaedellytykset ja palautetaan sivistys korkeakoulupolitiikan ytimeen

Suomi nousi aineellisesta niukkuudesta maailman menestyjien joukkoon koulutuksen ansiosta. Korkea osaaminen, tiede ja tutkimus ovat Suomelle tärkeä pääoma. Vihreät haluaa turvata maksuttoman korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vakaan, riittävän ja ennustettavan rahoituksen. Haluamme nostaa suomalaisten koulutustason, oppimistulokset, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainväliseen kärkeen. Tiedonjonon lisäksi työelämän muuttuviin tarpeisiin on vastattava mahdollistamalla jatkuva oppiminen. Oikeus oppia ja saada opetusta läpi elämän kuuluu jokaiselle taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta.

Lisätään korkeakoulujen perusrahoitusta pysyvästi sekä uudistetaan järjestelmää kannustamaan laadukkaaseen opetukseen ja tutkimukseen

- Muutetaan korkeakoulujen rahoitusmallia. Luovutaan nykyisestä valmistumisaikakertoimesta ja turvataan korkeakoulujen autonomia riittävällä perusrahoituksella.
- Nostetaan tutkimuksen rahoitus tasolle, joka mahdollistaa kunnianhimoisen ja tuloksellisen tutkimustyön.
- Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja ja rahoitetaan paikat täysimääräisesti.
- Uudistetaan lainsäädäntöä vahvistamaan demokratiaa korkeakouluissa

Helpotetaan korkeakouluun pääsyä

- Korkeakouluihin on oltava monipuolisia valintaväyliä, jotka huomioivat erilaiset taloudelliset ja elämäntilanteet. Toisen asteen opintomenestyksen ja valintakokeiden tulee olla keskenään tasapainoisia valintaperusteita.
- Tehdään alanvaihdosta joustavaa ja sujuvaa niille, joilla on jo opinto-oikeus, jolloin yhteishaku jäisi enenevässä määrin ensikertalaisille.

Mahdollistetaan täysipainoinen opiskelu

- Korotetaan opintorahaa 100 eurolla. Poistetaan opintotuen kaksipuolaisuus eli jako alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon välillä.
- Poistetaan opintoaikojen rajaukset korkeakouluista.
- Turvataan korkeakouluopiskelijoiden terveyspalveluiden laatu ja saavutettavuus yhdenvertaisesti.

Puolustetaan koulutuksen maksuttomuutta

- Luovutaan EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukukausimaksuista.

Lisätään jatkuvaa oppimista

- Helpotetaan opiskelua työttömyysturvalla tai sairauspäivärahalla.

- Otetaan käyttöön kannustava täydennyskoulutuksen ja osaamisturvan malli, kuten henkilökohtainen koulutustili.

Lue lisää Vihreiden [koulutuspoliittisesta ohjelmasta](#) (2018)

Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin asemaa

Itseisarvon lisäksi taiteella ja kulttuurilla on mittavia myönteisiä vaikutuksia. Vireästä kulttuurielämästä hyötyvät niin terveys, hyvinvointi, talous, työllisyys kuin jopa yhteiskunnan vakaus ja osallisuus. Vihreille on tärkeää, että taide ja kulttuuri kukoistavat Suomessa. Puolustamme taiteen vapautta ja itseisarvoa sekä kulttuuripalveluiden monimuotoisuutta ja saavutettavuutta. Kulttuurielämä on nähtävä myös paikallisena vetovoimatekijänä.

Tehdään valtion taide- ja kulttuuribudjettiin merkittävä tasokorotus

Kehitetään kulttuurin rahoitusjärjestelmiä tukemaan perinteisten toimijoiden ohella myös uusia taiteen muotoja ja toimijoita sekä spontaania ja kokeiluluontoista toimintaa.

Vahvistetaan kulttuurin roolia osana kuntien elinvoima- ja elinkeinopolitiikkaa

- Ohjataan kuntia toteuttamaan taiteen prosenttiperiaatetta niin rakennushankkeissa kuin kaupunkiympäristössä. Luodaan kannustimia kiinteistöjen hyödyntämiseen niin väliaikaisina kuin pysyvinä kulttuuritiloina.

Tartutaan luovan talouden mahdollisuuksiin

- Asetetaan tavoitteeksi kasvattaa kulttuurin ja luovien alojen osuutta bruttokansantuotteesta kohti EU:n keskitasoa.
- Otetaan käyttöön kulttuurialan erityispiirteet huomioivia tukivälineitä sekä ohjataan suurempi osuus valtion vientituesta luoville aloille.

Vahvistetaan taiteen tekemisen taloudellisia edellytyksiä

- Kasvatetaan valtion taiteilija-apurahojen sekä taiteilija- ja urheilijaeläkkeiden määrää. Vahvistetaan luovan työn tekijöiden tuloja uusista käyttöalustoista ja -tavoista samalla kuitenkin kunnioittaen kuluttajien sananvapautta ja yksityisyydensuojaa. Parannetaan tekijänoikeuskorvausten läpinäkyvyyttä, taloudellista tehokkuutta ja luovan työn tekijöiden neuvotteluasemaa.
- Kehitetään kulttuuri- ja tapahtuma-alaa rajoittavia poikkeustilanteita varten nopean ja tehokkaan tulonmenetyksen kompensatiomalli.

Lue lisää Vihreiden [kulttuuripoliittisesta ohjelmasta](#) (2022) [ja tietopoliittisesta ohjelmasta](#) (2021)

Parannetaan mahdollisuuksia harrastaa ja vahvistetaan kansalaisyhteiskuntaa

Vapaa-aika on tärkeä osa ihmisten hyvinvointia. Vihreät haluaa, että kynnys astua kirjastoon, uimahalliin tai konserttiin on matala ihan jokaiselle. Haluamme varmistaa, että taloudellinen tilanne ei ole este kulttuurin kokemiselle tai vammaisuus liikunnan harrastamiselle ja että jokaisella nuorella on vähintään yksi mieleinen harrastus. Järjestöjen ja kansalaisliikkeiden toimintaedellytyksistä on pidettävä huolta, sillä osallisuus lähtee ruohonjuuritasolta.

Varmistetaan nuorten mahdollisuudet harrastaa

- Toteutetaan harrastamisen Suomen malli, jotta kaikilla lapsilla ja nuorilla on vähintään yksi mieleinen harrastus. Kiinnitetään erityistä huomiota vammaisiin ja vieraskielisiin lapsiin.
- Huolehditaan taiteen perusopetuksen saavutettavuudesta sekä siitä, etteivät maksut muodostu esteeksi kenenkään harrastamiselle.

Vahvistetaan kirjastoja kohtaamispaikkoina ja demokratian vahvistajina

- Turvataan kirjastopalvelut helposti saavutettavana lähipalveluna.
- Rahoitetaan kirjastojen digisiirtymää, kasvatetaan sähköisten aineistojen määrää ja varmistetaan tekijöille niistä sama korvaus kuin fyysisten teosten lainoista.

Kannustetaan kaikkia ihmisiä liikunnan pariin

- Turvataan avustukset niin seuroille kuin liikuntapaikkojen rakentamiseen ja lisätään tukea harrasteurheilulle kilpaurheilun rinnalla.
- Otetaan entistä vahvemmin huomioon liikuntapalveluissa toiminta- ja liikkumisesteiset sekä muut vähemmistöryhmät.
- Puututaan päättäväisesti häirintään ja syrjintään liikunnassa ja urheilussa ja lisätään se edellytykseksi rahoituksen myöntämiskriteereihin.

Vahvistetaan ihmisten yhdenvertaisuutta omaehtoisen kulttuurin tekemisessä ja harrastamisessa

- Turvataan lasten mahdollisuus taiteen tekemiseen ja kokemiseen päiväkodissa ja koulussa.
- Varmistetaan heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien mahdollisuus kokea kulttuuria.
- Otetaan koko maassa käyttöön Kaiku-kortti, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat voivat ostaa kulttuuri- ja taidetapahtumien pääsylippuja sekä kansalaisopiston kurssipaikkoja.

Parannetaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä

- Helpotetaan yhdistysten varainkeruuta muuttamalla rahankeräyslaki lupaperusteisesta ennakkoilmoitukseen ja jälkikäteisvalvontaan perustuvaksi.

Kestävä talous ja reilu työelämä

Uudistetaan taloutta ja viherretään verotusta

Talouden on tuettava ihmisten hyvinvointia ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä istuttava ympäristön kantokyvyn asettamiin rajoihin. Hyvinvointiyhteiskunnan ja vihreiden investointien rahoittaminen edellyttää vahvaa julkista taloutta. Vihreät haluaa tehdä rakenteellisia uudistuksia, jotta julkisen talouden kestävyys voidaan varmistaa ja selviämme myös tulevista kriiseistä. Torjumme veronkiertoa ja teemme verotuksesta reilumpaa niin, että se kaventaa tulo- ja varallisuuseroja. Verotus tulee pitää hyvinvointivaltion rahoituksen turvaavalla pohjoismaisella tasolla ja järjestelmä remontoitava vauhdittamaan vihreää siirtymää.

Vahvistetaan valtiontaloutta taittamalla velkasuhteen kasvu kuitenkin niin, että samalla mahdollistetaan ekologiset ja sosiaaliset investoinnit

- Tasapainotetaan julkinen talous keskipitkällä aikavälillä.
- Vahvistetaan valtion roolia suhdanteiden tasaamisessa niin, että matalasuhdanteen aikana kasvatetaan kysyntää julkisilla investoinneilla tai maltillisesti veroja alentamalla, ja korkeasuhdanteessa hillitään kysyntää kerryttämällä valtiolle varoja, supistamalla menoja tai kiristämällä verotusta.
- Leikataan säilyttäviä ja ympäristölle haitallisia yritys- ja verotukia. Uudistetaan jäljelle jääviä tukia siten, että niissä painotetaan elinkeinorakenteen uudistamista ja vihreän siirtymän edistämistä.
- Otetaan käyttöön bruttokansantuotetta täydentäviä mittareita, jotka ottavat huomioon luontopääoman ja ihmisten hyvinvoinnin.
- Säilytetään valtiontalouden kehysmenettely, mutta uudistetaan sitä niin, että se ottaa huomioon myös verotulojen muutokset ja mahdollistaa välttämättömät tulevaisuusinvestoinnit.
- Selvitetään alennettujen verokantojen yhdistämistä ja yleisen arvonlisäverokannan nostoa valtiontalouden tasapainottamiseksi tulonjakovaikutukset huomioiden
- Otetaan käyttöön järjestelmällinen sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolittietoinen budjetointi.

Tehdään Suomesta vihreiden investointien suurvalta

- Säilytetään yhteisövero pohjoismaisella tasolla ja ehkäistään haitallista verokilpailua kansainvälisellä koordinaatiolla.
- Parannetaan Suomen kykyä houkutella ulkomaisia investointeja esimerkiksi tarjoamalla valtiontakausta ja vahvistamalla Business Finlandin työtä. Nopeutetaan yritysten rekisteröintiä Suomeen.
- Nopeutetaan viranomaiskäsitteilyä välttämättömissä vihreissä investoinneissa kuten tuulipuistoissa ja sähkön siirtolinjoissa lisäämällä pysyvästi hallinto-oikeuksien ja viranomaisten voimavaroja sekä karsimalla päällekkäisiä lupaprosesseja.
- Vastataan vihreän siirtymän osaajatarpeisiin.
- Mahdollistetaan yrityksille ja yhteisöille asiointi englanniksi viranomaisten kanssa sekä englanti yhteisöoikeudellisena kielenä.

Parannetaan pitkäjänteisesti julkisen sektorin tuottavuutta

- Poistetaan automaatiolla turha asiointitarve julkisista palveluista ja tehdään digipalveluista ensisijainen asiointiväylä. Säästyvillä varoilla tuotetaan laadukkaita lähipalveluja niitä tarvitseville.
- Tehostetaan julkisten toimitilojen käyttöä ja mahdollistetaan se myös ulkopuolisille.
- Virtaviivaistetaan hallintoa ja poistetaan tarpeettomia harkinnanvaraisia päätöksiä.
- Hyödynnetään yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita julkisen sektorin kumppaneina sekä tuotannon täydentäjinä.

Uudistetaan verotusta kestävämmäksi ja reilummaksi

- Toteutetaan vähintään miljardin euron suuruinen vihreä verouudistus, jolla korotetaan ympäristö- ja kulutusveroja sekä alennetaan pieni- ja keskituloisten työn verotusta.
- Jatketaan tuloverotuksen ja tulonsiirtojen automatisointia ja sujuvoittamista kehittämällä tulorekisteriä sisältämään kaikki verotettavat tulot ja siirtymällä reaaliaikaiseen ennakonpidätystietojen välittämiseen.
- Otetaan käyttöön maltillinen varallisuusvero suurille omaisuuksille.

Torjutaan veronkiertoa ja aggressiivista verosuunnittelua

- Tuetaan EU-tasolla ja kansainvälisesti pyrkimyksiä yhtenäistää veropohjan laskentaa ja yritysverotusta.
- Veloitetaan kaikki suuret kansainväliset yritykset raportoimaan veronsa maakohtaisesti.
- Lisätään automaattista verotietojen vaihtoa maiden välillä.
- Tilkitään verotuksen aukkoja, joiden avulla vältellään esimerkiksi sijoitustuottoihin ja osinkoihin sekä yrityksen tulokseen kohdistuvaa verotusta.

Tehdään pääomaverotuksesta reilumpaa

- Vapautetaan pienet pääomatulot verosta ja lisätään veron progressiivisuutta tulo- ja varallisuuserojen kaventamiseksi.
- Suunnataan listaamattomien yritysten osinkoveron huojennus pienyrityksille esimerkiksi madaltamalla sen laskennassa käytettävää tuotto prosenttia ja kasvattamalla osinkoverotuksen tuloveron alaista osuutta.
- Selvitetään mallia, jossa matalan riskin normaalituoton alittavista pääomatuloista maksetaan alempaa veroa, mutta ylittävää osaa verotetaan progressiivisesti yhdessä ansiotulojen kanssa. Mallin tavoitteena olisi kannustaa säästämiseen, kohdella eri sijoituksia neutraalisti ja lisätä vuokra-asuntojen tarjontaa.

Uudistetaan kiinteistövero

- Nostetaan kiinteistöveron vähimmäistasoja.
- Poistetaan asteittain työvoiman liikkuvuutta haittaava asuntokauppojen varainsiirtovero ja kompensoidaan valtiolle verotulon menetys esimerkiksi kiinteistöverotuksen kautta. Joustavoitetaan kiinteistöveron maksamista niin, ettei siitä aiheudu kohtuuttoman hankalia tilanteita.

Lue lisää Vihreiden [talouden ja työllisyyden tiekartasta](#) (2019)

Parannetaan yrittämisen edellytyksiä ja sijoitetaan innovaatioihin

Yrittäminen ja uuden luominen synnyttävät työtä ja hyvinvointia. Erityisen tärkeässä roolissa ovat pienet ja keskisuuret yritykset. Siksi Vihreät haluaa parantaa yrittämisen edellytyksiä ja edistää toimivia markkinoita. Lisäämme rahoitusta tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin, jotta voimme kehittää uusia ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin. Myös julkiset hankinnat tulee valjastaa vauhdittamaan vihreää siirtymää ja uusien ratkaisujen käyttöönottoa.

Vauhditetaan innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa

- Nostetaan julkinen ja yksityinen tutkimus-, kehitys ja innovaatorahoitus yhteensä neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä.
- Kohdennetaan innovaatorahoitusta vihreää siirtymää tukevien uusien ratkaisujen kehittämiseen ja kokeilemiseen.
- Luodaan pysyvä ja laaja-alainen tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustin yksityisen sektorin panostusten vauhdittamiseksi.

Vauhditetaan uusien työpaikkojen syntymistä erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin

- Huojennetaan ensimmäisen työntekijän työnantajamaksuja ensimmäisenä työskentelyvuonna.
- Uudistetaan julkisia palveluja yrityksille yhden luukun periaatteella ja kehitetään lainsäädäntöä suojaamaan pk-yrityksiä kohtuuttomilta sopimusehdoilta, kuten ylipitkiltä maksuajoilta.

Edistetään avointa kilpailua ja toimivia markkinoita

- Vahvistetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston voimavaroja ja valtuuksia puuttua markkinoiden keskittymiseen.
- Vapautetaan apteekkien luvitusta tinkimättä lääketurvallisuudesta ja lääkkeiden alueellisesta saatavuudesta.
- Luodaan lupajärjestelmä itsehoitolääkkeiden muualla kuin apteekeissa tapahtuvaan myyntiin.
- Mahdollistetaan alkoholin etämyynti myös kotimaisille toimijoille.
- Nostetaan alkoholituotteiden alkoholipitoisuuden vähittäismyyntiraja 5,5 %:sta 15,5 %:iin siten, että viinien ja muiden rajan alle jäävien alkoholituotteiden vähittäismyynti on jatkossa sallittua muissakin kuin Alkon liikkeissä.
- Kilpailutetaan valittuja junayhteyksiä ja perustetaan markkinoille pääsyä helpottamaan erillinen kalustoyhtiö.

Kehitetään julkisia hankintoja

- Lisätään innovatiivisia hankintoja ottamalla käyttöön takuu, jossa valtio kantaa osan riskistä kokeiltaessa uutta teknologiaa.
- Muutetaan hankintalakia niin, että se velvoittaa ottamaan huomioon hankintojen kestävyys ja mahdollistaa tuotantoalueiden rajaamisen pois ihmisoikeusperustein.

Kasvatetaan työllisyyttä ja tehdään työelämästä joustavampaa eri elämäntilanteisiin

Talouden ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että mahdollisimman moni pääsee tekemään merkityksellistä työtä yhteiskunnan rakentamiseksi. Työikäisten työllisyysaste on nostettava 80 prosentin tasolle. Eläkkeellä olevien mahdollisuuksia osa-aikatoihin on lisättävä. Vihreät haluaa parantaa työmarkkinoilla heikossa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia työllistyä. Samalla helpotamme työn ja perheen yhteensovittamista sekä lisäämme ihmisten mahdollisuuksia päättää omasta työajastaan. Työelämää ja -markkinoita tulee myös uudistaa reilummiksi niin, että ne vastaavat paremmin erilaisten ihmisten ja yritysten tarpeisiin.

Joustavoitetaan työelämää niin, että se ottaa paremmin huomioon erilaiset elämäntilanteet

- Tehdään julkisesta sektorista osatyökykyisten työllistämisen kansainvälinen esimerkki. Nostetaan osatyökykyisten työllistämisessä keskiöön yksilölliset ratkaisut, jotka huomioivat ihmisten väliset erot.
- Parannetaan erityisesti yli 55-vuotiaiden, pienten lasten vanhempien, omaishoitajien, sairauksista toipuvien ja vammaisten henkilöiden oikeutta lyhentää työaikaansa.
- Edistetään vuosilomapankkia, jonka avulla lomapäivät seuraavat työntekijää työpaikasta toiseen.
- Taataan työntekijöille oikeus osittaiseen etätöhyön siinä määrin kuin se on työtehtävien puolesta mahdollista eikä aiheuta työnantajalle kohtuutonta haittaa.
- Työllistetään esimerkiksi palkkatukea kehittämällä täsmätyökykyisiä eli ihmisiä, joilla työkyky riittää määrättyjen työtehtävien hoitoon.
- Taataan yrittäjänä alustatyötä tekeville laillinen järjestäytymisoikeus ja peritään alustayhtiöiltä sosiaaliturvamaksut suoraan palkkionmaksun yhteydessä. Tehostetaan alustatalouden valvontaa.

Helpotetaan perheen ja työn tai opiskelun yhteensovittamista

- Toimeenpannaan perhevapaaudistus siten, että Suomessa hoivavastuu ja perhevapaiden käyttö jakautuvat nykyistä tasaisemmin.
- Edistetään vanhemmuuden kustannusten tasaisempaa jakautumista työnantajien välillä.
- Poistetaan varhaiskasvatusmaksut asteittain.
- Parannetaan perheellisten opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun joustavoittamalla opintotuen myöntämistä ja tutkinnon suoritusaikoja.
- Lisätään isovanhemmille oikeus ansiosidonnaisen vanhempainvapaan ja tilapäisen hoitovapaan käyttöön.
- Korvataan nykyinen kotihoidontuki joustavalla hoitorahalla, joka antaa perheille enemmän vapautta perhevapaiden pitämiseen.

Parannetaan työhyvinvointia

- Säädetään psykososiaalisen kuormituksen ennaltaehkäisystä työterveyshuoltolaissa ja työturvallisuuslaissa.

- Selvitetään mielenterveyden tukemista lakisääteisenä työterveyspalveluna.

Lisätään koulutus- ja työperäistä maahanmuuttoa sekä parannetaan maahan muuttaneiden työllistymistä

- Myönnetään kansainvälisille opiskelijoille pysyvä oleskelulupa Suomessa suoritettua korkeakoulututkinnon jälkeen ja tuetaan heidän työllistymistään.
- Nopeutetaan ulkomailta tulevien työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä työlupien saantia ja asettautumista digitalisoimalla eri viranomaisten prosessit sujuvaksi kokonaisuudeksi.
- Poistetaan työlupien saatavuusharkinta sekä työlupien toimiala- ja työtehtävärajoitukset.
- Luovutaan turvapaikanhakijoiden työhönpääsykarensseista.

Lisätään paikallista sopimista työehtosopimusjärjestelmän puitteissa

- Mahdollistetaan viitetyöehtosopimuksesta poikkeavan paikallisen sopimuksen tekeminen alle 10 henkilöä työllistävässä yrityksissä sopimalla koko henkilöstön kanssa, jos työntekijöiden keskuudesta ei ole valittu edustajaa.
- Selvitetään mahdollisuutta laajentaa työlainsäädännön puolipakottavista säännöksistä toisin sopimista myös muihin kuin valtakunnallisiin työehtosopimuksiin. Selvitetään myös luottamusvaltuutetun mahdollisuutta toimia yrityskohtaisen työehtosopimuksen sopijapuolena. Parannetaan luottamusvaltuutetun tiedonsaantioikeutta ja suojaa työehtosopimuksissa luottamusmiehistä sovitulle tasolle.
- Säädetään työntekijöiden tulkintaetuoikeus, jonka mukaan toimialakohtaisen työehtosopimuksen nojalla tehtyä paikallista työehtosopimusta koskevassa erimielisyydessä tulkitaan lähtökohtaisesti työntekijöiden hyväksi.
- Vahvistetaan ammattiyhdistysliikkeen kykyä puolustaa työntekijöitä antamalla työmarkkinajärjestöille oikeus nostaa ryhmäkanteita.
- Säädetään pienten järjestäytymättömien yritysten mahdollisuudesta liittyä työehtosopimukseen tilanteissa, joissa yritys ei ole päässyt työnantajaliiton jäseneksi.

Lue lisää Vihreiden [työllisyyspoliittisista linjauksista](#) (2021)

Turvallinen ja yhdenvertainen oikeusvaltio

Edistetään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ihmisten vapautta olla oma itsensä

Kaiken yhteiskunnallisen toiminnan on perustuttava ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Vihreät on feministinen, antirasistinen ja yhdenvertaisuutta kannattava puolue. Tavoittelemme kaikille vapautta olla oma itsensä ja haluamme purkaa yhteiskunnan eriarvoisuutta aiheuttavat rakenteet. Erityisesti on tuettava niitä ihmisiä, joiden

mahdollisuuksia vähentävät ennakkoluulot, vaikeat olosuhteet, heikko sosioekonominen asema tai tausta. Mikään yksittäinen ominaisuus ei saa määrittää yhteiskunnan silmissä yksilön arvoa tai ihmisyyttä. Tasa-arvo on osa suomalaista tarinaa. Jatketaan sen edistämistä, työ on vielä kesken.

Edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa yhteiskunnassa ja työelämässä

- Vahvistetaan keinoja tasa-arvon edistämiseksi, syrjintään puuttumiseksi ja oikeusturvan toteutumiseksi tekemällä tasa-arvolain kokonaisuudistus.
- Arvioidaan hallitusohjelman sukupuolivaikutukset ennakkoon ja jälkikäteen.
- Korjataan julkisen sektorin pienipalkkaisten, pääosin naisvaltaisten alojen palkkakuoppa toteuttamalla pitkäaikainen palkkaohjelma useamman vaalikauden aikana. Valmistellaan rahoitus yhteisymmärryksessä puolueiden kanssa parlamentaarisesti.
- Lisätään varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa työskentelevien ammattilaisten sukupuolisensitiivistä koulutusta, jotta eri sukupuoliin kohdentuvat samat odotukset.
- Panostetaan opinto-ohjaukseen, jotta voidaan ehkäistä opiskelu- ja alavalintojen eriytymistä sukupuolen sekä sosiaalisen ja kulttuurisen taustan perusteella.
- Edistetään palkka-avoimuutta ja samapalkkaisuutta lainsäädännön keinoin, kannustetaan isiä käyttämään vanhempainvapaansa ja otetaan käyttöön sukupuoliintiöt pörssiyhtiöiden hallituksiin.

Puututaan tehokkaasti lähisuhdeväkivaltaan

- Noudatetaan Istanbulin sopimuksen velvoitteita väkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta täysimääräisesti.
- Lisätään turvakotipaikkojen määrää ja saavutettavuutta.
- Muutetaan kaikki lähisuhdeväkivallan uhrien palvelut maksuttomiksi ja varmistetaan väkivallan vastaisen työn ja sitä tekevien järjestöjen rahoitus.
- Helpotetaan lähestymiskieltojen saamista ja tiukennetaan niiden valvontaa. Lisätään viranomaisten koulutusta kunniaan liittyvään väkivaltaan ja seksuaalirikoksiin puuttumiseksi ja selvitetään lainsäädännön muutostarpeet.
- Luodaan kansalliset väkivallan vastaisen työn rakenteet eri hallinnon tasoille ja tehdään väkivallan vastaisesta työstä velvoittavaa.
- Rajataan toistuva ja vakava lähisuhdeväkivalta lainsäädännöllä sovittelun ulkopuolelle.

Turvataan kaikkien ihmisten osallisuus ja edistetään esteettömyyttä ja saavutettavuutta

- Varmistetaan fyysinen ja sosiaalinen esteettömyys kaikissa julkisissa palveluissa ja tiloissa.
- Parannetaan julkisten digipalvelujen saavutettavuutta ja tarjotaan välttämättömään asiointiin myös ei-digitaalinen vaihtoehto.
- Varmistetaan esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutuminen määräämällä sen laiminlyömisestä sanktioita.

Torjutaan vihapuhetta, järjestelmällistä häirintää ja maalittamista

- Vahvistetaan uhrien asemaa, oikeuksia ja tukea.

- Luodaan poliisille, syyttäjille ja muille viranomaisille selkeät ja yhdenmukaiset toimintaohjeet digitaaliseen häirintään ja vainoon puuttumisesta nykylainsäädännön puitteissa.

Vahvistetaan ruotsin sekä vähemmistökielten asemaa

- Varmistetaan ruotsinkielisten kielellisten oikeuksien toteutuminen.
- Varmistetaan mahdollisuus opiskella saamen kieliä, karjalan kieltä sekä Suomessa puhuttua romanikieltä ja viittomakieltä läpi oppivelvollisuuden. Tuetaan lasten omakielisyyttä jo neuvolapalveluista alkaen.
- Turvataan karjalaisten ja romanien oikeus omaan kieleen omilla kielilaeilla.
- Taataan saamen, karjalan ja romanin kielten sekä viittomakielten elvyttämiseen jatkuva ja riittävä rahoitus.
- Toteutetaan kuurojen totuus- ja sovintoprosessi kuuroja koskevan valtiollisen sorron käsittelemiseksi.

Parannetaan saamelaisten oikeuksia

- Ratifioidaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n alkuperäiskansoja koskeva yleissopimus 169 ja pohjoismainen saamelaissopimus.
- Viedään loppuun saamelaisten totuus- ja sovintokomission työ saamelaisia kunnioittaen.
- Varmistetaan, että saamelaismääritelmä lainsäädännössä saamelaiskäräjistä vastaa saamelaisten itsemäärittämisoikeutta.

Toimitaan aktiivisesti rasismien vähentämiseksi ja lisätään yhteisymmärrystä maailmankatsomusten välillä

- Otetaan käyttöön anonyymi rekrytointi ja muita toimenpiteitä taustoiltaan moninaisen henkilöstön palkkaamiseksi julkishallinnossa.
- Estetään etninen profilointi ja kitketään syrjiviä asenteita kouluttamalla viranomaisia.
- Uudistetaan opetussuunnitelmaa siten, että vähintään erikseen määritettävä osa vuosiviikkotunneista on eri katsomusaineiden opetusryhmille yhteisiä kaikilla koulutusasteilla. Annetaan jokaiselle vapaus valita katsomusaineensa.
- Edistetään kaikkien maailmankatsomusten tasavertaista kohtelua yhteiskunnassa.

Varmistetaan kaikille oikeus määrätä omasta kehostaan ja tunnistetaan sukupuolten moninaisuus

- Alennetaan juridisen sukupuolen vahvistamisen ikäraja 18 ikävuodesta 15 vuoteen ja mahdollistetaan murrosikä lykkäävien hoitojen saatavuus.
- Otetaan käyttöön juridinen kolmas sukupuoli.
- Vähennetään virallisissa yhteyksissä tarpeetonta sukupuoliluokittelua ja selvitetään juridisesta sukupuolimerkinnästä luopumista pitkällä aikavälillä.
- Mahdollistetaan sukupuolen korjaushoidot myös niille, jotka eivät tunne sopivansa kaksijakoiseen sukupuolimalliin.
- Kielletään eheytyshoidot eli hoidot, jotka tähtäävät yksilön seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen.

- Kielletään intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti ei-välttämättömät sukulinkirurgiset toimenpiteet.
- Kielletään lasten sukuelinten silpominen.
- Parannetaan seksi- ja erotiikka-alan työntekijöiden oikeuksia, ja otetaan ihmisoikeuskeskeinen näkökulma suostumukselliseen seksityöhön.

Luodaan oikeudenmukaiset ja inhimilliset säännöt maahanmuutolle

Suomi on monikulttuurinen maa, jonka tulee kunnioittaa ihmisoikeuksia. Vihreät ei näe ihmisten liikkumista rajojen yli uhkana, vaan luontevana osana tämän päivän maailmaa. Haluamme, että täällä asuvat ovat aidosti osa yhteiskuntaa, voivat opiskella, työllistyä ja kokea olevansa tervetulleita. Otamme kotoutumispolitiikan perustaksi maahan muuttaneiden oikeudet ja velvollisuudet sekä yhteiskuntamme vastaanottavaisuuden lisäämisen. Maahanmuuttajien kotoutumista on tuettava ja paperittomuuden aiheuttamaa osattomuutta on vähennettävä samalla luoden enemmän laillisia reittejä hakea turvaa.

Toteutetaan ulkomaalaislain kokonaisuudistus ihmisoikeusperustaisesti huomioiden erityisesti lapsen etu, perhe-elämän suoja sekä oikeus opiskella ja tehdä töitä

- Helpotetaan humanitaarisen suojelun saamista ja hakemista. Otetaan käyttöön humanitaarinen viisumi, jolla ihmisen olisi mahdollista matkustaa Suomeen hakemaan turvapaikkaa.
- Nostetaan Suomen pakolaiskiintiö vähintään 3 000 henkilöön vuodessa.
- Laajennetaan D-viisumia vastaava järjestely koskemaan suomalaisten ja Suomessa pitkäaikaisesti oleskelevien perheenjäseniä.
- Kohtuullistetaan oleskeluluvan saamiseen liittyviä toimeentuloedellytyksiä ja luovutaan niistä perheenyhdistämisen kohdalla.

Tuetaan kotoutumisessa kielitaidon oppimista

- Tarjotaan maahan muuttaneille laajemmin suomen ja ruotsin kielen kursseja. Kielikurssille pääseminen ei saa riippua siitä, mistä syystä ihminen on tullut maahan.
- Tarjotaan opetusta myös virallisen kotoutumisajan jälkeen.
- Varmistetaan erityistoimin kotiäitien ja muiden kotona olevien vanhempien osallistuminen kielenopetukseen.

Ehkäistään paperittomuutta ja helpotetaan jo maassa olevien paperittomien tilannetta

- Turvataan paperittomien oikeus laajaan terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin sekä paperittomien lasten oikeus varhaiskasvatukseen ja peruskouluun.
- Myönnetään laillinen oleskelu ja mahdollisuus opiskeluun ja työntekoon pitkään maassa olleille turvapaikanhakijoille, joiden lupaprosessi on kestänyt kohtuuttoman pitkään tai joiden palauttaminen lähtömaahan ei ole mahdollista.
- Tehostetaan ihmiskaupan uhrien tunnistamista sekä kehitetään lainsäädäntöä ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää. Varataan ihmiskaupan vastaiselle työlle riittävät resurssit.

Puolustetaan oikeusvaltion perusteita ja huolehditaan ihmisten turvallisuudesta

Hyvä elämä rakentuu kokemukselle turvallisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Turvallisuus ei synny vain yhteiskuntamme ulkoisten uhkien torjumisesta, vaan myös sisäisesti repiviin voimiin on puututtava. Vihreät haluaa varmistaa, että apua saa nopeasti, kun on hätä. Oikeusjärjestelmässämme jokaisella on oltava aito mahdollisuus hakea ja saada oikeutta. Meidän on torjuttava yhteiskunnallista eriytymistä ja katkaistava huono-osaisuuden kierteet, jotka syrjäyttävät ihmisiä yhteiskunnasta. Hybridivaikuttamisen ja kyberhyökkäysten kaltaisiin uusiin uhkiin on varauduttava tehokkaammin.

Tehdään "oikeusvaltion stressitesti", jonka avulla varmistetaan oikeusvaltioperiaatteiden kestävyys osassa EU-maitakin nähtyjä hyökkäyksiä vastaan

- Arvioidaan, kuinka hyvin Suomen oikeusvaltion rakenteet kestävät niihin kohdistuvan mahdollisen poliittisen paineen heikentää oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia. Selvityksen tulee kattaa myös moniarvoisen median, sananvapauden sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset. Toteutetaan selvityksessä nousseet toimenpiteet oikeusvaltion perusteiden takaamiseksi.
- Paikataan oikeuslaitoksen rahoitusvajetta sekä vahvistetaan oikeusvaltion toimivuutta ja paineenkestävyyttä ajantasaistamalla lainsäädäntöä.
- Uudistetaan lautamiesjärjestelmää parantamaan kansalaisten oikeusturvaa.

Varmistetaan turvallisuusviranomaisten toimintakyky ihmisten perusturvallisuuden ylläpitämiseksi sekä hengen ja terveyden suojelemiseksi

- Lisätään poliisien, pelastajien ja hätäkeskuspäivystäjien määrää.
- Vahvistetaan lapsiin kohdistuvien rikosten torjuntaa verkossa.
- Uudistetaan rikoslakia siten, että poliisin tavoin myös ensihoidossa ja sosiaalihuolloylasiakasrajapinnassa työskenteleviin kohdistuva uhka on erityisen tuomittavaa. Puututaan poikkihallinnollisesti yhteiskunnan eriytymiskehitykseen ja nuorisorikollisuuden kasvuun.
- Ehkäistään väkivaltaista radikalisaatiota ja järjestäytynyttä rikollisuutta sekä vahvistetaan rikollisuudesta irtautumisen tukimuotoja.
- Vahvistetaan luottamusta poliisiin korjaamalla poliisin toimintaa seksuaalirikosten, lähisuhdeväkivaltarikosten ja ihmiskaupan tutkinnoissa havaittujen puutteiden pohjalta.

Torjutaan hybridivaikuttamista ja parannetaan digitaalista turvallisuutta

- Lisätään rahoitusta kyberrikosten tutkintaan ja syyttäjälaitokselle kybersyyttäjien palkkaamiseen.
- Luodaan valtionhallinnon yhteinen jatkuva haavoittuvuuspalkinto-ohjelma tietoturva-aukkojen löytämiseksi ennen kuin niistä aiheutuu haittaa.
- Harjoitellaan erityyppisiä hybridihyökkäystilanteita valtionhallinnon eri toimialojen ja puolustusvoimien yhteistyönä.

- Torjutaan informaatiovaikuttamista. Vahvistetaan lasten ja nuorten medialukutaitoa mediakasvatuksella. Tuetaan vanhempia ja huoltajia opastamaan lapsille turvallista median käyttöä ja mediakriittisyyttä.

Varmistetaan yhteiskuntamme huoltovarmuus ja kriisinkestävyys

- Uudistetaan viranomaisten toimintaa pandemian oppien pohjalta pitäen kiinni perus- ja ihmisoikeuksista.
- Varmistetaan kyky riittävään omavaraisuuteen energiantuotannossa, puolustuksessa, ruoantuotannossa ja muissa keskeisissä yhteiskunnan toiminnoissa.
- Huolehditaan yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista kriisitilanteissa.
- Kehitetään vapaaehtoista kriisivalmiuskoulutusta, joka tarjoaa kansalaisille taitoja poikkeusoloihin valmistautumiseen, niissä selviämiseen ja avunantoon.

Vahvistetaan vaalijärjestelmän demokraattisuutta

- Uudistetaan vaalijärjestelmää, jotta vaalien suhteellisuus ja alueellinen edustavuus taataan nykyistä paremmin. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi ottamalla käyttöön Suomen maantieteeseen sovitettu niin sanottu vaalialuemalli.
- Lasketaan äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden ikäraja 16 vuoteen kaikissa vaaleissa sekä kansalaisaloitteissa.
- Nettiäänestystä ei oteta käyttöön valtakunnallisissa vaaleissa.

Edistetään digitalisaatiota ja turvataan kansalaisten digitaaliset perusoikeudet

Digitalisaatio vaikuttaa meihin joka päivä ja muokkaa yhteiskuntaa laajasti. Kun digitalisaation vaikutuksia ohjataan tietopolitiikalla, voidaan rakentaa parempaa huomista ihmisille ja maapallolle. Vihreät edistävät yhdenvertaisia ja ihmislähtöisiä digitaalisia palveluita. Haluamme, että digipalvelut ovat saavutettavia, turvallisia ja käyttäjäystävällisiä sekä saatavissa myös ei-digitaalisesti sitä tarvitseville. Edistämme julkisin varoin tuotetun tiedon avoimuutta, sillä avoin data parantaa läpinäkyvyyttä, tehostaa hallintoa sekä auttaa kehittämään parempia palveluita. Avoimuuden hyödyt säteilevät laajasti yhteiskuntaan ja siksi datan avaamisen tulee olla julkishallinnon perustehtäviä.

Edistetään ihmislähtöistä digitalisaatiota

- Uudistetaan digitalisaation avulla julkisia palveluja ihmislähtöisiksi ja saumattomiksi kokonaisuuksiksi sekä otetaan käyttäjät mukaan palveluiden kehittämiseen.
- Hyödynnetään automatisoitua päätöksentekoa vastuullisesti. Lisätään paikkariippumatonta ja nopeaa digitaalista asiointia.
- Laajennetaan tiedollista itsemääräämisoikeutta, eli jokaisen oikeutta hallita itseään koskevia, viranomaispalveluissa säilytettäviä tietoja.

Jatketaan julkisesti rahoitettujen tietovarantojen avaamista

- Laaditaan tietovarannoille sitovat laatukriteerit, jotta tietoja on mahdollisimman helppo käsitellä ja käyttää.
- Edellytetään julkisen sektorin ohjelmistohankkeilta sitä, että tietojärjestelmät toimivat yhteen muiden oleellisten järjestelmien kanssa ja mahdollistavat tiedon uudelleenkäytön.
- Torjutaan informaatiovaikuttamista. Vahvistetaan lasten ja nuorten medialukutaitoa mediakasvatuksella. Tuetaan vanhempia ja huoltajia opastamaan lapsille turvallista median käyttöä ja mediakriittisyyttä.
- Huolehditaan korkeasta yksityisyyden suojan ja tietosuojan tasosta sekä EU-tasolla että kansallisessa lainsäädännössä.
- Torjutaan tietosuojaa ja salausteknologioita heikentävät ratkaisut, kuten takaportit, koska ne heikentävät salausta kaikkialla, kuten pankkiyhteyksissä.
- Estetään yleisluontoinen ja kohdentamaton massavalvonta sekä yritys- että viranomaistoiminnassa, mukaan lukien biometrinen valvonta, kuten sormenjälkien ja kasvojentunnistuksen käyttö.
- Kielletään henkilötunnuksen käyttö tunnistamistarkoituksessa väärinkäytösten estämiseksi.
- Säädetään julkisessa päätöksenteossa käytettävien algoritmien avoimuudesta ja riskiluokituksesta, sekä luodaan lainsäädäntö tekoälypohjaiselle automaattiselle päätöksenteolle.
- Yksityisyyden suojaan ja viestintäsalaisuuteen puuttuvia poliisin toimivaltuuksia ei laajenneta.

Lue lisää Vihreiden [tietopoliittisesta ohjelmasta](#) (2021)

Elinvoimaiset alueet ja kestävä liikkuminen

Taataan hyvän elämän edellytykset kaikkialla Suomessa

Vihreät haluaa nähdä Suomen, jossa erilaisia alueita kehitetään niiden omista lähtökohdista ja varmistetaan, että kaikki alueet kehittyvät. Hyvän elämän ja kestävien elämäntapojen, työskentelemisen ja yrittämisen on oltava mahdollista, missä ikinä asuukaan. Vihreä aluepolitiikka torjuu eriarvoisuutta ja ilmastokriisiä kaikkialla, mutta eri alueilla toimivat erilaiset ratkaisut.

Tuetaan kaupunkiseutujen kestävää kasvua

- Edistetään kestävää yhdyskuntarakennetta turvaamalla rahoitus valtion ja kuntien välisille maankäytön, asumisen ja liikenteen järjestämistä koskeville MAL-sopimuksille.
- Luodaan kaupunkirakennetta joka tekee kestävästä elämäntavasta ja päästöttömästä liikkumisesta vaivatonta.
- Hillitään vuokrien nousua varmistamalla riittävä asuntotuotanto hyvällä kaavoitus- ja tonttipolitiikalla sekä lisäämällä kohtuuhintaisten asuntojen rakentamista.

- Lisätään rautateiden seisakkeiden määrää ja käynnistetään säännöllinen lähijunaliikenne esimerkiksi Turun, Oulun, Lappeenrannan, Lahden ja Kouvolan seuduilla. Annetaan kaupunkiseuduille mahdollisuus kilpailuttaa junaliikenne valtion tukemana.
- Ehkäistään asuinalueiden eriytymistä varmistamalla, että eri alueille rakennetaan asuntoja kaikenlaisiin elämäntilanteisiin. Tuetaan kaupunkien lähiöiden kehityshankkeita ja investoidaan eri kaupunginosien monipuoliseen kehitykseen.
- Lisätään kaupunkikeskustojen viihtyisyyttä ja elinvoimaa lisäämällä suurten kaupunkien keskustoihin kävelykatuja ja kävelypainotteisia alueita.

Parannetaan hyvän elämän edellytyksiä ja alueiden elinvoimaa kaikkialla Suomessa

- Varmistetaan koulutuksen monipuolinen tarjonta koko maassa.
- Mahdollistetaan innovatiiviset ratkaisut palveluverkon ylläpitämiseksi esimerkiksi etähoitomalleja kehittämällä. Uudistetaan sääntelyä rohkeasti ja edistetään alueellisia kokeiluja.
- Kehitetään kutsuliikennettä ja kuljetusten yhdistämistä harvaan asutuilla alueilla.
- Tuetaan tieto- ja asiantuntijatyön tekemistä myös isojen kaupunkien ulkopuolella. Rakennetaan kaikille asutetuille alueille internetyhteydet, jotka mahdollistavat työskentelyn ja yritystoiminnan.
- Mahdollistetaan valtion työtehtävien tekeminen monipaikkaisesti.
- Lisätään EU:n rahoituslähteiden käyttöä.

Rakennetaan asuinympäristöjä, jotka palvelevat kaiken ikäisiä ja kuntoisia ihmisiä sekä tukevat ihmisten kohtaamista

- Rahoitetaan kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä edistäviä kuntien hankkeita.
- Varmistetaan jokaisella asuinalueella yhteydet lähiluontoon ja moninainen asukaskunta niin, että samoilla alueilla asuu erilaisista elämäntilanteista ja taustoista tulevia ihmisiä.

Rakennetaan tulevaisuuden kestäväää ja reilua liikennejärjestelmää

Ihmisten ja tavaroiden pitää liikkua koko maassa ja rajojen yli sujuvasti ja kestävästi. Liikenteen päästöt kotimaassa on vähintään puolitettava ja lentämisen päästöjä suitsittava myös rajojemme ulkopuolella. Siksi Vihreät haluaa sijoittaa erityisesti joukkoliikenteeseen, kävelyn ja pyöräilyyn sekä liikenteen sähköistämiseen. Parannamme kuljetusalan ja autoilun edellytyksiä uudistua. Uudistamme liikenteen taloudellista ohjausta niin, että se kannustaa kestäviin valintoihin alueellisesti reilulla tavalla.

Edistetään junaliikennettä koko maassa ja pidetään huolta teiden kunnosta

- Lisätään satsauksia ratoihin painottaen erityisesti kotimaan lentoliikennettä korvaavia yhteyksiä, ratojen kunnossapitoa ja sähköistämistä sekä rataverkon pullonkaulojen karsimista.
- Ohjataan lentoliikenteen tukia junayhteyksien parantamiseen ja lentoliikenteen päästöjen vähentämiseen.

- Parannetaan junayhteyksiä Ruotsiin ja Baltiaan edistämällä Rail Baltica -hanketta ja tunnelia Tallinnaan.
- Kohdennetaan tiemäärärahat kunnossapitoon ja turvallisuuden parantamiseen.
- Käynnistetään uusia yöjunayhteyksiä.

Uudistetaan liikkumisen taloudellista ohjausta kestäväksi

- Siirretään liikennepolitiikan painopistettä siten, että kaikki kehityshankkeet tukevat kestävä liikkumisen eri muotoja - joukkoliikennettä, pyöräilyä ja kävelyä.
- Lisätään kävelyä ja pyöräilyä edistävien hankkeiden tukea ja tuetaan sähköpyörien hankintaa. Tuetaan sähköautojen latausverkon ja biokaasun jakelun laajentamista sekä autojen yhteiskäyttöä.
- Muutetaan matkakuluvähennystä niin, että huojennus kohdistuu pienituloisille ja ohjaa pyöräilyn ja joukkoliikenteen käyttöön siellä, missä se on kohtuullisesti mahdollista. Tuetaan joukkoliikennettä myös suoraan, jotta sen kulkumuoto-osuus kasvaa.
- Asetetaan muiden maiden kokemuksiin pohjautuen lentomatkustamisen päästöihin perustuva lentovero.
- Edistetään tieliikenteen päästökauppaa EU-tasolla ja jatketaan kansallisen päästökaupan valmistelua siltä varalta, että järjestelmä ei etene EU:ssa eivätkä päästöt vähene muilla tavoin riittävästi.
- Kannustetaan sellaisia kaupunkiseutuja ottamaan käyttöön ruuhkamaksut, joissa liikenteen päästövähennystavoitteisiin ei muilla keinoilla päästä. Mahdollisten maksujen tuotot ohjataan seudullisen joukkoliikenteen laadun parantamiseen. Ruuhkamaksujen toteutuksessa huolehditaan autoilijoiden yksityisyyden suojasta.

Selvitetään alueellisesti reilujen tiemaksujen käyttöönottoa

- Porrastetaan maksut niin, että ne ovat suurimmat siellä, missä autoilu aiheuttaa eniten haittaa ja vaihtoehtoja oman auton käytölle on eniten.
- Korvataan maksuilla asteittain polttoaineveroja, jotta valtion verotuotot eivät merkittävästi vähene tulevaisuudessa, kun fossiilisten polttoaineiden käyttö vähenee.
- Toteutetaan maksut yksityisyydensuojasta tinkimättä ilman ajoneuvojen keskitettyä sijaintiseurantaa.

Parannetaan kuljetusalan kilpailukykyä ja kestävyyttä

- Myönnetään hankintatukea ammattiliikenteen vähäpäästöisille kulkuneuvoille.
- Otetaan käyttöön raskaan liikenteen tiemaksu, joka kohdistuu erityisesti kansainväliseen kauttakulkuliikenteeseen.

Tehdään kestävästä toiminnasta kannattavaa maa- ja metsätaloudessa

Maatalous Suomessa ja maailmalla on muutosten edessä. Riippuvuus fossiilisista tuontiraaka-aineista nostaa kustannuksia, ja moni yrittäjä on taloudellisessa ahdingossa. Samalla maa- ja metsätaloudelta kaivataan uudistuksia ja panostuksia ilmastonmuutoksen torjuntaan ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen. Vihreät haluaa varmistaa viljelijän

hyvinvoinnin ja reilun hinnan tuotetusta ruoasta. Maatalouspolitiikkamme tähtää uudistumiseen niin, että ruoantuotannon kannattavuus paranee, omavaraisuus kasvaa ja ympäristövaikutukset vähenevät. Eläinten hyvinvointi, sosiaalinen kestävyys ja ympäristön tila korostuvat yhä enemmän kuluttajien arvoissa ja tuovat viljelijälle kilpailuetua. Tukipolitiikkaa on uudistettava, jotta ympäristön kannalta kestävät ratkaisut ovat aina viljelijälle edullisin vaihtoehto.

Kehitetään ruokamarkkinoita, jotta tuottaja saa riittävän tulon

- Parannetaan tuottajien, elintarviketeollisuuden ja kaupan välisiä sopimuksia. Puututaan kaupan hallitsevaan asemaan lainsäädännöllä.
- Otetaan käyttöön suomalainen "reilun kaupan merkki", jolla varustetuista tuotteista kuluttaja voi maksaa korkeampaa hintaa siten, että summa menee suoraan tuottajille.
- Selvitetään tilojen suoramyyntin ja ruokarinkien vapauttamista arvonlisäverosta.

Kohdennetaan maataloustuet aktiiviviljelijöille niin, että tuet ovat sidoksissa ruoantuotantoon, huoltovarmuuteen ja luonnon tarjoamien ekosysteempipalveluiden ylläpitämiseen

- Tuetaan maatalouden energiaomavaraisuutta esimerkiksi edistämällä biokaasun tuotantoa ja käyttöä.
- Ohjataan polttoaineveron palautusjärjestelmän varat tukeen, jolla autetaan maatalojia siirtymään kotimaisen, uusiutuvan energian käyttöön. Porrastetaan perustukea niin, että isoilla tiloilla tuki vähitellen pienenee.
- Houkutellaan alalle nuoria viljelijöitä ja parannetaan tilojen kykyä uudistaviin investointeihin.
- Kaksinkertaistetaan luomutuotanto, joka on tavanomaiseen tuotantoon verrattuna omavarainen lannoitteiden suhteen.
- Otetaan kestävyys ja omavaraisuus vahvistamiseksi luomumenetelmiä käyttöön myös tavanomaisen tuotannon tukikriteereissä.
- Vaikutetaan EU:iin, niin että EU:n alueella tuotetuissa ja alueelle tuotavissa tuotteissa nostetaan ympäristön- sekä eläinsuojelun ja työolojen minimitasoa.

Vahvistetaan kotimaista kasviperäisen ruoan tuotantoa ja vähennetään lihan kulutusta

- Varmistetaan hallittu ja oikeudenmukainen siirtymä luomalla pitkän aikavälin strategia eläintuotannon ja eläinperäisen ruoan kulutuksen vähentämiseksi sekä kasviperäisen ruoan tuotannon lisäämiseksi Suomessa.
- Tuetaan kotimaista kasviperäisen valkuaisen ja rehun tuotekehittelyä ja tuotannon kasvattamista.
- Tehdään julkisista ruokapalveluista kasvispainotteisia.

Edistetään eläinperäisten elintarvikkeiden tuotannossa käytäntöjä, jotka parantavat ravinteiden kierrätystä ja tukevat luonnon monimuotoisuutta

- Parannetaan suomalaisen, lähes antibiooteista vapaan, lihan kilpailuasemaa ottamalla käyttöön antibioottivero Suomessa myytävälle lihalle.

Vähennetään maatalouden päästöjä ilmaan ja veteen

- Kannustetaan maataloudessa ja metsätaloudessa hiilensidontaan uusilla hiilinielukurvauksilla.
- Parannetaan maaperän kasvukuntoa ja vähennetään lannoitteiden tarvetta edistämällä uudistavan viljelyn menetelmiä.
- Vähennetään turvemaiden raivausta pelloksi asettamalla raivausmaksu.
- Parannetaan Itämeren tilaa tiukentamalla lannoiterajoituksia riskipelloilla, kasvattamalla peltojen suojavyöhykkeitä, tehostamalla typen poistoa puhdistamoissa sekä lisäämällä kalkki- ja kipsikäsittelyä sekä ravinnekiertoa.

Lisätään talousmetsien monimuotoisuutta ja parannetaan niiden tuhonkestävyyttä

- Monipuolistetaan talousmetsien puulajistoa ja ikärakennetta sekä lisätään lahopuun määrää.
- Siirrytään valtion talousmetsissä avohakkuista pääasiassa jatkuvaan kasvatukseen.
- Lisätään koulutusta ja tiedottamista jatkuvapeitteisestä metsänhoidosta myös yksityisille metsänomistajille.
- Käännetään metsäteollisuuden jalostusarvo nousuun kohdentamalla nykyisiä metsätalouden tukia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Luodaan esimerkiksi julkisten hankintojen kautta markkinoita pitkäikäisille puutuotteille ja edistetään puurakentamista.

Lue lisää Vihreiden [maatalouspoliittisesta ohjelmasta](#) (2018) sekä [metsäpoliittisesta ohjelmasta](#) (2020)

Parannetaan eläinten oikeuksia ja hyvinvointia

Nykyinen elämäntapamme perustuu ennennäkemättömän suuren eläinmäärän hyväksikäyttöön, mikä on ekologisesti ja eettisesti kestänyt. Keskustelu eläinten hyvinvoinnista ja oikeuksista on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosina ja eläinten kohtelu huolestuttaa kansalaisia entistä enemmän. Vihreiden ajattelussa eläimillä on ihmisistä riippumaton ja rahassa mittaamaton arvo. Ihmisillä on erityinen vastuu muista eläimistä, koska pystymme alistamaan ne valtaamme ja arvioimaan tekojamme moraalisesti. Lainsäädännön on vastattava eläinsuojelun haasteisiin ja ajantasaiseen tutkimustietoon eläinten kyvyistä ja tarpeista. Tämä edellyttää merkittäviä muutoksia kulutustottumuksiimme ja eläinten kohtelun käytäntöihin.

Turvataan tuotantoeläimille mahdollisuus vapaaseen liikkumiseen ja lajityypilliseen käyttäytymiseen

- Kielletään eläinten liikkumista rajoittavat parsinavetat, häkkikasvatus ja porsitushäkit sekä kipua aiheuttavat toimenpiteet, kuten porsaiden kastointi ja vasikoiden nupoutus. Lisätään eläinten käytössä olevaa liikkumatilaa, virikkeitä ja ulkoilumahdollisuuksia sekä ulotetaan luomustandardien hyvinvointivaatimukset koskemaan kaikkia tuotantoeläimiä.
- Kielletään turkistarhaus lyhyellä siirtymäajalla ja tarjotaan turkistuottajille luopumistukea.

Puututaan eläinjalostuksen aiheuttamiin hyvinvointiongelmiin ja kielletään ylijalostuksen vuoksi sairaiden rotujen kasvattaminen. Otetaan eläinten tarpeet huomioon kaikessa eläimiin vaikuttavassa toiminnassa

- Kielletään kärsimystä aiheuttavien pyyntimenetelmien käyttäminen metsästyksessä.
- Tuetaan eläintutkimusta ja otetaan viimeisin tutkittu tieto osaksi päätöksentekoa. Panostetaan eläinkokeettomiin menetelmiin lääketieteessä.
- Turvataan riittävät resurssit eläinten hyvinvointia edistävään neuvontaan sekä eläinsuojeluvalvontaan, jotta epäkohtiin voidaan puuttua.
- Otetaan käyttöön lemmikkieläinten pakollinen tunnistusmerkintä ainakin koirille, kissoille ja kaneille.

Lue lisää Vihreiden [eläinpoliittisista linjauksista](#) (2018)

Suomi vahvana osana Eurooppaa ja maailmaa

Syvennetään eurooppalaista yhteistyötä

Aikamme isojen ongelmien ratkaiseminen edellyttää vahvaa Eurooppaa. Euroopan unioni yhdessä pystyy yksittäisiä maita tehokkaammin puuttumaan niin ilmastokriisiin, demokratian rapautumiseen kuin epävakauteen lähialueillamme. Siksi Vihreät haluaa syventää ja laajentaa eurooppalaista yhteistyötä. Haluamme tehdä Euroopan unionista kestävämmän ja sosiaalisemman. EU:n talous- ja elinkeinopolitiikkaa on uudistettava vastaamaan nykyajan tarpeita. Haluamme myös vahvistaa eurooppalaisen yhteistyön kulmakiviä: ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja demokratiaa.

Torjutaan ilmastokriisiä ja luontokatoa vahvistamalla EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa

- Aikaistetaan päästötavoitteita, tehostetaan päästökauppaa, vahvistetaan hiilinieluja ja päivitetään bioenergian kestävyyskriteerit.
- Rahoitetaan rajat ylittäviä ratayhteyksiä ja edellytetään uusilta autoilta päästöttömyyttä vuoteen 2030 mennessä.
- Asetetaan tavoite puolittaa neitseellisten raaka-aineiden kulutus EU:ssa vuoteen 2040 mennessä.
- Laajennetaan eurooppalaista suojelualueiden verkostoa ja lisätään luonnon ennallistamista koko EU:ssa.

Päivitetään EU:n talous- ja elinkeinopolitiikkaa

- Kohdennetaan maatalous- ja aluetukia sekä muita EU:n varoja uudelleen tukemaan osaamista, energiaitsenäisyyttä, vihreää siirtymää ja haavoittuvimpia ihmisryhmiä.
- Tuetaan esityksiä EU:n omien varojen kasvattamisesta esimerkiksi hiilitulleilla ja digijäteille suunnatulla verolla.
- Osallistutaan aktiivisesti keskusteluun EU:n talous- ja velkasääntöjen uudistamisesta. Uusien sääntöjen tulee mahdollistaa vihreän siirtymän kannalta välttämättömät

investoinnit. Sääntöjen on oltava uskottavat ja samalla riittävän joustavat jäsenmaiden erilaisiin olosuhteisiin.

- Kehitetään unionille pysyvä rahoitusmenettely, jolla se pystyy tarvittaessa vastaamaan tehokkaasti taloutta horjuttaviin poikkeuksellisiin kriiseihin hallitun elvytyksen avulla.

Edistetään vastuullista yritystoimintaa ja puututaan haitalliseen verokilpailuun

- Säädetään EU:n laajuinen sitova yritysvastuulaki, joka velvoittaa yritykset estämään ympäristö- ja ihmisoikeusloukkauksia koko tuotantoketjussa.
- Luodaan yhtenäiset laskentaperusteet yhteisöverolle ja asetetaan sille vähimmäistaso.

Vastataan muuttoliikkeeseen ihmisoikeuksia kunnioittaen

- Luodaan turvallisia ja laillisia reittejä hakea Euroopasta turvapaikkaa.
- Edistetään reilua vastuunjakoa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa EU-maiden kesken.
- Puututaan pakolaisuuden juurisyihin tukemalla kestävä kehitystä ja demokratiaa lähtömaissa.

Rakennetaan sosiaalista Eurooppaa ja sijoitetaan osaamiseen

- Luodaan EU:n laajuiset perusturvan ja työelämän vähimmäisehdot, jotka takaavat heikoimmassa asemassa olevien toimeentulon ja työntekijöiden oikeuksien toteutumisen.
- Lisätään unionin rahoitusta tutkimukseen ja kehitykseen sekä opiskelijavaihtoon.

Vahvistetaan demokratiaa EU:n päätöksenteossa

- Annetaan vaaleilla valitulle Euroopan parlamentille oikeus tehdä lainsäädäntöaloitteita.
- Siirrytään neuvostossa määräenemmistöpäätöksiin useammassa asioissa, jotta yksittäiset maat eivät voi estää koko unionia etenemästä.
- Kytetään unionin rahoitus jäsenmaille tiukasti oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.
- Edistetään jäsenyysehdot täyttävien Euroopan maiden pääsemistä unioniin.

Lue lisää Vihreiden [Eurooppa-ohjelmasta](#) (2021)

Tehdään rohkeaa maailmanpolitiikkaa arvojemme pohjalta

Kansainvälisen yhteistyön on nojattava tavoitteisiin tasa-arvosta, ihmisoikeuksista, oikeusvaltiosta, kansanvallasta ja rauhasta. Maamme voi olla selvästi kokoaan suurempi maailman yhteisten ongelmien ratkaisijana. Siksi Vihreät haluaa Suomen puolustavan sääntöperustaista maailmanjärjestystä ja vahvistavan Yhdistyneiden kansakuntien asemaa.

Edistämme YK:n kestävä kehityksen tavoitteita sekä lisäämme kansainvälistä kehitys- ja ympäristörahoitusta.

Vahvistetaan kansainvälistä yhteistyötä

- Otetaan käyttöön sukupuolten tasa-arvoa järjestelmällisesti edistävä ulkopolitiikka.
- Edistetään demokraattisten valtioiden yhteistyötä vastapainona harvainvaltaisten voimien vahvistumiselle.
- Tuetaan Yhdistyneitä kansakuntia kansainvälisen yhteistyön tärkeimpänä näyttämönä sekä ajetaan järjestön tehostamista ja vaikuttavuuden parantamista.
- Ajetaan YK:n turvallisuusneuvoston uudistamista paremmin koko maailmaa edustavaksi ja haetaan Suomelle neuvoston jäsenyyttä vuodelle 2030.

Lisätään ja tehostetaan kansainvälisen yhteistyön rahoitusta

- Nostetaan kehitysyhteistyörahoituksen osuus 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta ja kasvatetaan vähiten kehittyneiden maiden sekä kansalaisjärjestöjen osuutta.
- Vastataan entistä paremmin kasvaviin humanitaarisen avun tarpeisiin.
- Edistetään kansainvälistä ilmasto-oikeudenmukaisuutta lisäämällä kansainvälistä ilmasto- ja luontorahoitusta, tukemalla ilmastovahinkojen korvaamista ja edistämällä ilmastoratkaisujen käyttöönottoa.
- Edellytetään kaikelta kehitysyhteistyöltä vaikuttavuutta ja tehokkuutta.
- Painotetaan kehitysyhteistyössä sukupuolten tasa-arvoa, vähemmistöjen oikeuksia, koulutusta ja perhesuunnittelua.

Edistetään kestävä kehitystä kaikessa kansainvälisessä yhteistyössä

- Tuetaan kaupan esteiden raivaamista sekä edellytetään kansainvälisiltä kauppa- ja taloussopimuksilta tiukkoja ympäristö-, ihmisoikeus- ja työoloehdoja.
- Pyritään vauhdittamaan väestönkasvun taittumista edistämällä ihmisoikeuksia ja sosiaalista kehitystä.
- Tuetaan etenkin harvainvaltaisten maiden kansalaisyhteiskuntia ja ihmisoikeuspuolustajia.
- Ajetaan kansainvälistä sopimusta ympäristötuhonnan eli laajamittaisten ihmisen aiheuttamien ympäristövahinkojen kriminalisoinnista.
- Poistetaan patenttisuoja julkista rahoitusta saaneilta rokotteilta ja lääkkeiltä, jos se on välttämätöntä hengen ja terveyden turvaamiseksi esimerkiksi maailmanlaajuisissa pandemioissa.

Varmistetaan Suomen puolustus kaikissa tilanteissa

Euroopan turvallisuustilanne on mullistunut ja epävakaus maailmalla lisääntynyt. Nyt on kyettävä arvioimaan uudelleen Suomen asemaa puolustusyhteistyössä ja vahvistamaan liittoutumista muiden maiden kanssa. Vihreät haluaa kehittää asevelvollisuutta ja turvata Suomen puolustuskyvyn kaikissa tilanteissa. Haluamme myös tehdä Suomesta rauhan rakentamisen suurvallan. Samalla on vahvistettava sodan haittoja rajoittavia kansainvälisiä sopimuksia ja edistettävä ydinaseetonta maailmaa.

Vahvistetaan puolustusyhteistyötä

- Kannetaan yhteisesti vastuuta EU:n ja lähialueiden turvallisuudesta, kehitetään jäsenmaiden keskinäistä avunantoa sekä järjestetään yhteisiä harjoituksia suuronnettomuuksiin ja aseellisiin hyökkäyksiin vastaamiseksi.
- Tiivistetään pohjoismaista puolustusyhteistyötä.
- Tuetaan Suomen Nato-jäsenyyttä ja huolehditaan siitä, että puolustusliiton jäsenenä Suomi edistää Euroopan ja maailman vakautta, rauhaa ja turvallisuutta.

Uudistetaan asevelvollisuutta vaiheittain siten, että se kohtelee ihmisiä tasa-arvoisesti, kehittää laajasti kriisinsietokykyä ja takaa Suomen sotilaallisen turvallisuuden

- Ensi vaiheessa laajennetaan kutsunnat koskemaan koko ikäluokkaa. Varsinaiseen asepalvelukseen osallistuisivat miehet sekä siihen vapaaehtoiset naiset. Lyhennetään siviilipalvelusta niin, että sen pituus ei ole rangaistusluontoinen suhteessa varusmiespalvelukseen. Omantunnon syistä aseista kieltäytyvää ei tule rangaista.
- Toisessa vaiheessa toteutetaan selvitys yhtäläisestä asevelvollisuudesta ja aloitetaan sen pohjalta valmistelu järjestelmän uusimiseksi. Uudistuksen tavoitteena on turvata sotilaallinen suorituskyky kouluttamalla nykyinen määrä varushenkilöitä, mutta valikointi koskisi tasapuolisesti eri sukupuoliin kuuluvia ihmisiä.

Puolustetaan rauhaa ja vahvistetaan turvallisuutta kansainvälisesti

- Jatketaan vahvaa roolia rauhantyössä, kriisinhallinnassa, aseriisunnassa, rauhanturvaamisessa ja konfliktien sovittelussa. Vahvistetaan naisten roolia rauhan edistämässä koko yhteiskunnan tuomiseksi mukaan.
- Puolustetaan Ahvenanmaan kansainvälistä asemaa autonomisena ja demilitarisoituna alueena. Kehitetään itsehallintoa Ahvenanmaan ja Suomen toimivan vuoropuhelun kautta.
- Kielletään asevientä harvainvaltaisiin, ihmisoikeuksia järjestelmällisesti loukkaaviin ja hyökkäyssotia käyviin maihin.
- Liitetään Suomi rypäle- ja ydinaseet kieltäviin kansainvälisiin sopimuksiin.
- Edistetään ydinaseriisuntaa ja pidetään Suomi ja Pohjoismaat ydinaseettomana vyöhykkeenä.
- Edistetään kansainvälistä sopimusta kieltämään autonomiset aseet, jotka pystyvät etsimään, tunnistamaan ja tappamaan kohteensa itsenäisesti ilman ihmisen ohjausta.